

НУБІП України

НУБІП України

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

11.04 – КМР.1534 «С» 2022.10.21. ПЗ

ХАЛЦЬКИЙ ДМІТРО ОЛЕКІЙОВИЧ

2023 р.

2023 р.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

УДК 336:581:334

ПОГОДЖЕННЯ
Декан економічного факультету

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
В.о. завідувача кафедри фінансів

Анатолій ДІБРОВА
Наталія ШВЕЦЬ

« » 2023 р. « » 2023 р.

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему «Управління капіталом підприємства»

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
(код і назва)

Освітня програма Фінанси, банківська справа та страхування
(назва)

Орієнтація освітньої програми освітньо-професійна
(освітньо-професійна або освітньо-наукова)

Гарант освітньої програми
к.е.н., доцент

Руслана ОПАЛЬЧУК

Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи
д.е.н., професор

(підпис)

(ПІБ)

Оксана СТОРОЖЕНКО

(підпис)

(ПІБ)

Виконала

Дмитро ХАЛЩЬКИЙ

(підпис)

(ПІБ студента)

Київ – 2023

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан економічного факультету

д.е.н., проф. Анатолій ДІБРОВА

2023р

ЗАВДАННЯ

до виконання магістерської кваліфікаційної роботи студенту

Халіцькому Дмитру Олексійовичу

(прізвище, ім'я, по-батькові)

Спеціальність 072 "Фінанси, банківська справа та страхування"

Освітня програма Фінанси і кредит

Орієнтація освітньої програми освітньо - професійна

Тема магістерської роботи: «Управління капіталом підприємства»

Затверджена наказом ректора НУБіП України 1534 «С» від 21.10.2023 р.

Термін подання завершеної роботи на кафедрі 2023.11.06

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи: звітність сільськогосподарських підприємств

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи:

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Теоретичні основи управління капіталом підприємства
2. Аналіз та оцінка управління капіталом ТОВ «КС Імпотс»
3. Шляхи удосконалення управління капіталом ТОВ «КС Імпотс»

Перелік графічного матеріалу: таблиці, рисунки, схеми

Дата видачі завдання "21" листопада 2022 р.

Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи

(підпис)

Оксана СТОРОЖЕНКО

Завдання прийняв до
виконання

Дмитро ХАЛЦЬКИЙ

Реферат на магістерську кваліфікаційну роботу на тему:

«Управління капіталом підприємства»

Магістерська робота включає: 91 с., 14 табл., 5 рис., 3 додатків, 41 джерело.

Метою дослідження є вивчення наукових підходів щодо сутності та завдань управління капіталом підприємства і оцінки впливу структури капіталу на фінансово-економічні результати діяльності підприємства та визначення напрямів оптимізації структури капіталу підприємства та джерел його формування.

Об'єктом дослідження є процес управління капіталом підприємства.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні напрямки оцінки ефективності управління капіталом підприємства.

Основним методологічним підґрунтям дослідження є застосування комплексного підходу, діалектичного методу наукового пізнання, а також використання фундаментальних наукових робіт і наукових розробок в галузі теорії управління підприємством та менеджменту, які проводили вітчизняні і зарубіжні вчені. Для досягнення поставлених цілей у дослідженні були використані такі методи: системний аналіз, абстракція та аналогія для розгляду методології формування капіталу підприємства; класифікація та порівняльний аналіз для оцінки ефективності використання капіталу підприємством і визначення його впливу на результати господарської діяльності; графічний метод для ілюстрації досліджуваних явищ та інші методи для аналізу економічних процесів і подій.

У першому розділі визначено сутність процесу управління капіталом підприємства. Обґрунтовано методичні засади аналізу управління капіталом підприємства.

У другому розділі проведено оцінку фінансово-економічної діяльності підприємства. Здійснено аналіз складу та структури джерел формування капіталу досліджуваного підприємства.

У третьому розділі проведено оптимізацію структури капіталу підприємства та визначено основні джерела його формування. Запропоновано заходи щодо підвищення ефективності управління капіталом підприємства.

Ключові слова: управління, капітал, власний капітал, залучений капітал, оптимізація структури капіталу.

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА	9
1.1 Сутність та завдання управління капіталом підприємства	9
1.2 Методичні засади аналізу управління капіталом підприємства	19
1.3 Теоретичні підходи та практичний досвід оптимізації управління капіталом	25
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ТОВ «КС ІМПЮТС»	30
2.1 Фінансово-економічна характеристика підприємства	30
2.2 Аналіз складу та структури джерел формування капіталу підприємства	40
2.3 Оцінка ефективності управління капіталом ТОВ «КС ІМПЮТС»	48
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ТОВ «КС ІМПЮТС»	56
3.1 Оптимізація структури капіталу підприємства та джерел його формування	56
3.2 Заходи щодо підвищення ефективності управління капіталом підприємства	62
3.3 Оцінка економічної ефективності запропонованих заходів	67
ВИСНОВКИ	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	80
ДОДАТКИ	87

ВСТУП

НУБІП України

Актуальність теми дослідження. В сучасних умовах фінансовий менеджмент підприємства є тим фактором, який безпосередньо впливає на фінансовий стан підприємства – його ліквідність, платоспроможність, величину доходу, рентабельність діяльності тощо. Однією з основних цілей фінансового менеджменту є зростання вартості капіталу власників, отже проблеми управління капіталом підприємства набувають особливого значення.

НУБІП України

Управління капіталом – це сфера діяльності, яка постійно розвивається. Фінансовий менеджер повинен мати нові засоби аналізу та інформаційної підтримки прийняття управлінських рішень, які дозволяють досягти більш ефективного управління капіталом. Хоча основним ресурсом для будь-якого бізнесу є власний капітал, на підприємствах різних галузей економіки обсяг використаних позикових коштів значно перевищує обсяг власного капіталу.

НУБІП України

Для досягнення ефективної фінансової та господарської діяльності підприємство повинно оптимально використовувати позикові ресурси.

НУБІП України

Використання позикового капіталу дозволяє суттєво розширити обсяг фінансово-господарської діяльності підприємства, у перспективі забезпечити стає економічне зростання підприємства. У зв'язку з цим керування ефективним використанням капіталу є однією з ключових функцій управління підприємством, спрямованою на досягнення високих кінцевих результатів у господарській діяльності.

НУБІП України

Важливе завдання в управлінні капіталом підприємства належить економічному аналізу. Однак не на всіх підприємствах аналітичну роботу поставлено на належному рівні, що не дозволяє комплексно підійти до оцінки ефективності використання капіталу підприємства, що визначає актуальність теми дослідження.

НУБІП України

Вивчення категорії «капітал» пов'язано з іменами таких вчених-економістів, як Д. Ріккардо, А. Маршалл, Дж. С. Мілль, І. Фішер, Ф. Найт, К. Маркс, У. Петі, П. Самуельсон, А. Сміт та ін. Питання оптимізації

структури капіталу підприємства висвітлені в працях І. Лук'яненка, І. Школьника, І. Бланка, В. Ковальова, Дж. Бейкера, С. Майерса, Н. Майлуффа,

М. Міллера, Ф. Модільяні, Дж. Ван Хорна, Дж. Вільямса та ін. Вплив структури капіталу на результати діяльності підприємства досліджувалися

ученими Дж. Зечнером, Т. Оплером, С. Тітманом, Е. Фамом, К. Френчем, Р.

Хенкелем, А. Ховакиміаном та ін. Проте, не дивлячись на те, що капітал є

однією з найбільш досліджуваних економічних категорій, слід зазначити, що

поняття і зміст даної категорії до сих пір є предметом наукових дискусій. В

економічній літературі немає єдиної точки зору з цього питання, що свідчить

про відсутність загально визнаної термінології в розгляді економічної сутності

капіталу.

Метою дослідження є вивчення наукових підходів щодо сутності та

завдань управління капіталом підприємства і оцінки впливу структури

капіталу на фінансово-економічні результати діяльності підприємства та

визначення напрямів оптимізації структури капіталу підприємства та джерел

його формування.

Для досягнення поставленої мети в роботі визначений ряд

взаємозв'язаних завдань дослідження:

- розкрити сутність та завдання управління капіталом підприємства;

- виявити методичні засади аналізу управління капіталом підприємства;

- визначити теоретичні підходи та практичний досвід оптимізації

управління капіталом;

- надати фінансово-економічну характеристику підприємства;

- проаналізувати склад та структуру джерел формування капіталу

підприємства;

- оцінити ефективність управління капіталом ТОВ «КС ІМПОТС»;

- визначити напрями оптимізації структури капіталу підприємства та джерел його формування;

- обґрунтувати заходи щодо підвищення ефективності управління капіталом підприємства;

- провести оцінку економічної ефективності запропонованих заходів.

Об'єктом дослідження є процес управління капіталом підприємства.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні напрями оцінки ефективності управління капіталом підприємства.

Методи дослідження. Основним методологічним підґрунтям дослідження є застосування комплексного підходу, діалектичного наукового пізнання, а також використання фундаментальних наукових робіт і наукових розробок в галузі теорії управління підприємством та менеджменту, які проводили вітчизняні і зарубіжні вчені. Для досягнення поставлених цілей

у дослідженні були використані такі методи: системний аналіз, абстракція та аналогія для розгляду методології формування капіталу підприємства; класифікація та порівняльний аналіз для оцінки ефективності використання капіталу підприємством і визначення його впливу на результати господарської діяльності; графічний метод для ілюстрації досліджуваних явищ та інші методи для аналізу економічних процесів і подій.

Інформаційною базою роботи слугували наукові публікації, тематичні матеріали конференцій і періодичних видань щодо формування капіталу підприємства, фінансові дані підприємства, інтернет-ресурси тощо.

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність та завдання управління капіталом підприємства

Роль капіталу в економічному розвитку підприємства та у задоволенні інтересів держави, власників і персоналу є дуже важливою. Це робить капітал головним об'єктом фінансового управління підприємством, і забезпечення ефективного використання його стає одним з найбільш відповідальних завдань у сфері фінансового менеджменту.

Термін «капітал» є загальнопоширеним у сфері економіки і використовується як в економічній теорії, так і в різних спеціальних галузях економічних знань. Проте в сучасній економічній літературі поняття капіталу не має єдиного визначення. Нижче наведемо найпоширеніші визначення капіталу в економічній літературі (табл. 1.1).

Як можна побачити з таблиці 1.1, деякі автори визначають капітал як вартість, яка генерує додаткову вартість або приносить дохід, інші визначають його як інвестиційні ресурси, а треті розглядають його як власні активи або майно.

По суті, в усіх сучасних джерелах економічної літератури капітал визначається як власні активи (майно) або чиста вартість майна організації.

Лише в дослідженні І. Бланк зазначається, що капітал може приносити дохід. Якщо розглядати активи як ресурси, здатні приносити економічну вигоду, то можна зробити висновок, що всі автори, однаково чи по-різному, погоджуються з тим, що капітал – це вартість, яка приносить дохід. Отже, власні активи організації та її капітал є синонімами [5].

В сучасному методі виробництва, який відповідає ринковій економіці, капітал також представляє собою вартість. Цей капітал використовується для створення додаткової вартості.

НУБІП УКРАЇНИ

Визначення капіталу в літературі

Таблиця 1.1

№	Автор	Зміст точки зору авторів
1	К. Маркс [38]	Капітал – це «вартість, що приносить додаткову вартість, або самозростаючу вартість»
2	У. Бланк [5]	Капітал асоціюється зі здатністю приносити дохід. Капітал можна визначити як «інвестиційні ресурси, що використовуються у виробництві товарів і послуг та їх доставці споживачеві»
3	К.Р. Макконнелл, С.Л. Брю [35]	Капітал – «ресурси, що створені в результаті виробничої діяльності та використовуються для виробництва товарів і послуг»
4	Тлумачний словник економіста [10]	Капітал – «загальна вартість активів будь-якої особи за вирахуванням його зобов'язань. Гроші, вкладені їх власниками в організацію, щоб вона почала діяти»
5	В. Горячук [11]	Капітал – це «частка компанії, що залишається після вирахування всіх її зобов'язань»
6	Ю. Воробйов [8]	Під капіталом організації в бухгалтерському обліку розуміють «сукупну величину вкладень засновників і прибутку, накопиченого організацією. Величина капіталу розраховується як різниця між активами і зобов'язаннями організації»
7	Л. Івченко [21]	Капітал в широкому сенсі – це «все, що здатне приносити дохід»
8	А. Загородній, О. Кузьмін, І. Яремко [18]	Власний капітал представляє собою чисту вартість майна організації, яка визначається як різниця між вартістю її активів (сумою майна) і зобов'язань (сумою кредиторської заборгованості)

У літературі [1] зазначається, що головною метою акціонерних товариств є отримання прибутку. У системі адміністративно-командного управління також акцентувалася потреба у підвищенні рентабельності та прибутковості підприємств. Отже, підвищення ефективності виробництва є основним критерієм в усіх способах виробництва. Однак важливо розглядати, кому належать результати виробництва. Якщо капітал асоціюється з можливістю приносити дохід, то в теорії необхідно акцентувати увагу на цілях

та суттєвих характеристиках використання капіталу. В цьому контексті, капітал є сумою, яка використовується для створення додаткової вартості в інтересах загального суспільства. Ця концепція відповідає останнім підходам до розгляду вартості підприємства як товару [32, 37].

Так як активи є фактично синонімом капіталу і використовуються для генерації нової розширеної вартості, розумно говорити про контроль ефективності їх використання. Це означає оцінку рентабельності використання капіталу загалом, а щодо оборотного капіталу – також про швидкість обороту і тривалість одного обороту.

А. Сміт вперше розглянув оборотний капітал як окрему економічну категорію у своїх працях. Він визначив оборотний капітал як капітал, спрямований на здобуття прибутку, який постійно перетворюється на власність власника в одній формі і повертається до нього в іншій формі.

Оборотний капітал, на думку А. Сміта, складається з чотирьох частин:

- грошей, за допомогою яких здійснюється повернення;
- запасів продовольства, крім тих, що знаходяться в розпорядженні самих споживачів;

- сировини чи напівфабрикатів, що знаходяться у процесі незавершеного виробництва;

- готових, але ще не реалізованих товарів [58].

А. Маршалл трактував оборотний капітал як частину капіталу, вартість якого в процесі споживання (виробництва) повністю переноситься на продукт і цілком повертається після закінчення виробничого циклу [39]. Також до оборотного капіталу економіст відносив витрати на придбання предметів праці, сировини та допоміжних матеріалів, які в процесі виробництва споживаються цілком.

Однак найбільш докладно дослідив структуру капіталу К. Маркс. На думку науковця, весь капітал ділиться на постійний, який являє собою вартість засобів виробництва, і змінний, що відображає вартість робочої сили. При цьому розподіл капіталу на основний і оборотний, на думку К. Маркса,

знаходиться на другому місці. Вперше саме К. Маркс зробив висновок про те, що основний і оборотний капітал обертаються з різною швидкістю, отже, чим більшу питому вагу в авансованому капіталі займає оборотний капітал, тим коротше цикл обороту всього капіталу і, відповідно, в певному часовому інтервалі, вище одержуваний прибуток [38].

Поряд з терміном «оборотний капітал» в українській економічній літературі стали застосовуватися такі терміни, як «поточні активи», «оборотні активи», «оборотні кошти». Найчастіше ці терміни багатьма вченими ототожнюються як одні й ті ж компоненти – складові майна підприємств.

У міжнародній економічній літературі часто використовується тлумачення оборотного капіталу як активів, які підприємство обертає протягом одного року або одного виробничого циклу у процесі його діяльності, реалізуючи послідовний оборот грошей у товари і знову у гроші.

Крім того, у зарубіжних економічних дослідженнях використовуються такі синоніми для цього терміну, як «оборотні кошти», «поточні активи», «мобільні активи» і «поточні активи» (в англійському варіанті – «current assets», «circulating assets», «circulating capital», «working capital») [9; 71].

В сучасному бухгалтерському обліку в умовах ринкової економіки під терміном «оборотні активи» мають на увазі грошові кошти та інші активи, які, ймовірно, будуть конвертовані у гроші шляхом продажу або споживання протягом дванадцяти місяців або звичайного операційного циклу, якщо він перевищує дванадцять місяців. Отже, в сучасній економічній науці можна виділити два підходи до розуміння поняття «оборотний капітал» (рис. 1.1) [3; 56]:

- майновий підхід визначає оборотний капітал, у першу чергу, як майнові активи підприємства або кошти, які використовуються для формування запасів;

- платіжний підхід розглядає оборотний капітал як витрати, необхідні для закупівлі матеріалів, сировини, сплати податків та інших зобов'язань у поточному періоді. Також його розглядають як фінансові ресурси

підприємства, а також як інвестиції у короткострокові фінансові інструменти на фінансовому ринку.

Рис. 1.1. Підходи в розумінні змісту категорії «оборотний капітал»

Отже, дефініція «оборотний капітал» викликає інтерес дослідників і є постійним предметом дослідження. Платіжний підхід у визначенні оборотного капіталу значно поширений, ніж майновий підхід, і більш точно відображає сутність цієї економічної категорії (табл. 1.2). З нашої точки зору, терміни «оборотний капітал» і «оборотні кошти», хоча схожі за значенням, не є абсолютно однаковими.

Оборотний капітал постійно рухається і використовується на всіх етапах виробничого процесу. В цьому контексті можна виділити наступні фази оборотного капіталу: фаза грошей, фаза виробництва товарів і знову фаза грошей.

Таблиця 1.2

Сутність майнового і платіжного підходів у трактуванні поняття «оборотний капітал»

№	Автори	Точка зору в трактуванні поняття «оборотний капітал»
		Майновий підхід
1	Фінансово-економічний словник	частина капіталу підприємства, що не вкладена в землю, будівлі або основне обладнання [60]
2	В. Джеджула	вартість оборотних фондів і фондів обігу [12]
3	В. Баліцька	кошти, авансовані для формування запасів оборотних фондів і фондів обігу, малоцінних і швидкозношуваних предметів (в межах їх собівартості, що включає і амортизаційні відрахування), необхідних для підтримки безперервності кругообігу [21]
4	Л. Бровко	кошти, авансовані для формування запасів оборотних фондів і фондів обігу, необхідних для підтримки безперервності кругообігу [7]
5	І. Яремко	сукупність майнових цінностей підприємства, що обслуговують поточну виробничо-комерційну (операційну) діяльність і повністю споживаних протягом одного виробничо-комерційного циклу [70]
6	Е. Брігем	майнові цінності, споживані одноразово, створені за рахунок авансування грошових і прирівняних до них коштів, призначені для забезпечення безперервності планомірного процесу виробництва і реалізації продукції, і включають в себе наступні елементи: запаси сировини і матеріалів, запаси незавершеного виробництва, запаси готової продукції й товарів, витрати майбутніх періодів, товари відвантажені, дебіторську заборгованість та грошові кошти [6]
		Платіжний підхід
7	Фінансово-економічний словник	наявні кошти для ведення справи, включаючи вкладені в інвестиції, які звертаються на ринку [60]
8	Тлумачний словник економіста	витрати на сировину, матеріали, робочу силу, які повністю входять в ціну продукції та повертаються у грошовій формі після її реалізації [10]
9	В. Дмитрук	грошові кошти, що знаходяться в розпорядженні підприємства для утворення оборотних фондів і фондів обігу [13]
10	Л. Єріс	фінансові ресурси підприємства, що обслуговують економічний оборот всіх його фондів, включаючи основні і оборотні виробничі фонди, фонди заробітної плати, фонди обігу у вигляді готової продукції та засобів у розрахунках [17]
11	Ю. Зборовська	кошти підприємства, вкладені в оборотні виробничі фонди і фонди обігу [20]
12	Л. Катан	кошти, що інвестуються організацією в поточні операції протягом кожного циклу, є оборотними засобами, або поточними активами [23]
13	В. Кремень	капітал підприємства, авансований в оборотні активи [27]
14	Л. Куц	кошти, вкладені в оборотні виробничі засоби і засоби у сфері обігу, які здійснюють безперервний кругообіг в процесі господарської діяльності підприємства [28]

Оборотні кошти є формою руху вартості, її кругообігу у фінансово-господарській діяльності підприємства. Оборотні кошти включають в себе

виробничі запаси, об'єкти незавершеного виробництва, готової продукції та дебіторської заборгованості. Основна функція їх полягає в платіжно-розрахунковому обслуговуванні кругообігу цінностей, регулювання його темпів і обсягу. Отже, оборотні кошти служать фінансовим важелем управління поточної фінансово-господарської діяльності будь-якого підприємства.

Таким чином, проаналізувавши економічну сутність капіталу підприємства, відзначили такі його характеристики (рис. 1.2) [42; 50]:

Рис. 1.2. Характеристика капіталу підприємства

Капітал підприємства не лише відзначається своєю складною природою, але також розподіляється на різні категорії та має різні джерела нагромадження. Розглянемо ближче різні аспекти капіталу підприємства відповідно до основних методів класифікації.

1. Залежно від джерел утворення капітал ділиться на такий (рис. 1.3) [14;

54]:

Рис. 1.3. Структура капіталу залежно від джерел утворення

Власний капітал представляє собою загальну вартість ресурсів, що перебувають у власності підприємства і використовуються ним для формування конкретної частини його активів. Ця певна частина активів, що створена за рахунок інвестицій у власний капітал, представляє собою чисті активи підприємства.

Склад власного капіталу представлений на рис. 1.4 [14; 54]:

- Статутний (складений) капітал утворюється на момент створення фірми і знаходиться в її розпорядженні протягом життя фірми.
- Додатковий капітал включає в себе наступні компоненти: вартість, на яку збільшуються основні засоби; цінності, які фірма отримує безплатно, суму, яка перевищує номінальну вартість акцій, що були випущені (емісійний дохід акціонерного товариства); та інші подібні суми.
- Резервний капітал створюється відповідно до законодавства або установчих документів за рахунок чистого прибутку підприємства.
- Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) – це частка капіталу власників, що згенерована і поки ненаправлена на різні потреби.

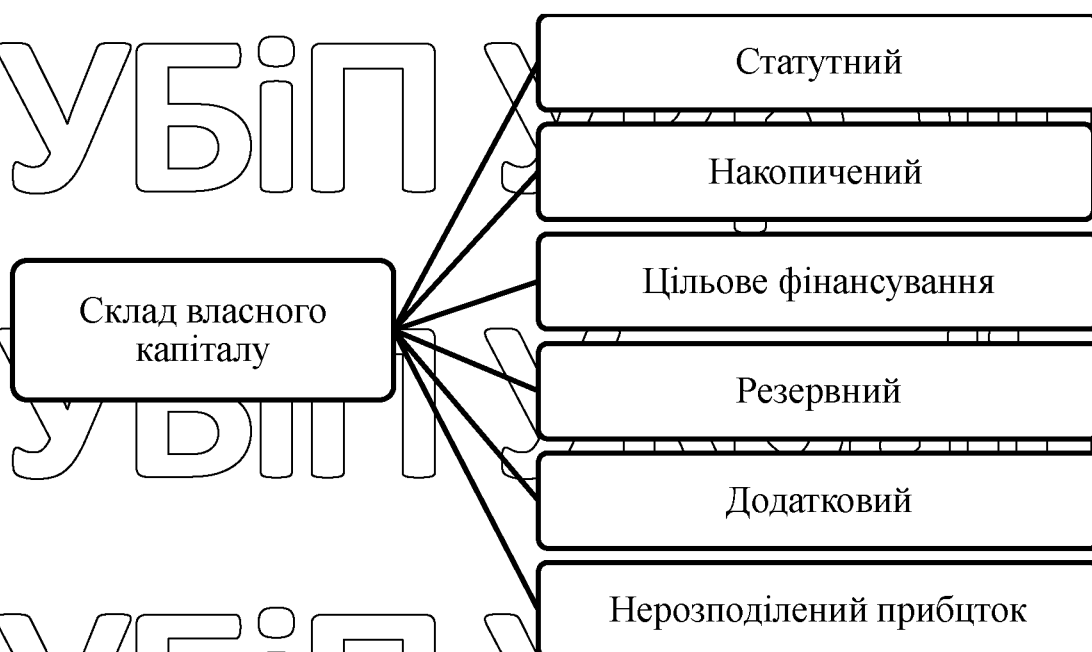

Рис. 1.4. Склад власного капіталу

Позиковий капітал описує грошові або інші майнові ресурси, які підприємство залуцає на тимчасовій основі для фінансування свого розвитку. Усі види позикового капіталу, які використовуються підприємством, представляють собою фінансові зобов'язання, які мають бути погашені відповідно до умов, передбачених угодою.

Класифікацію позикового капіталу представляє рис. 1.5 [14; 54].

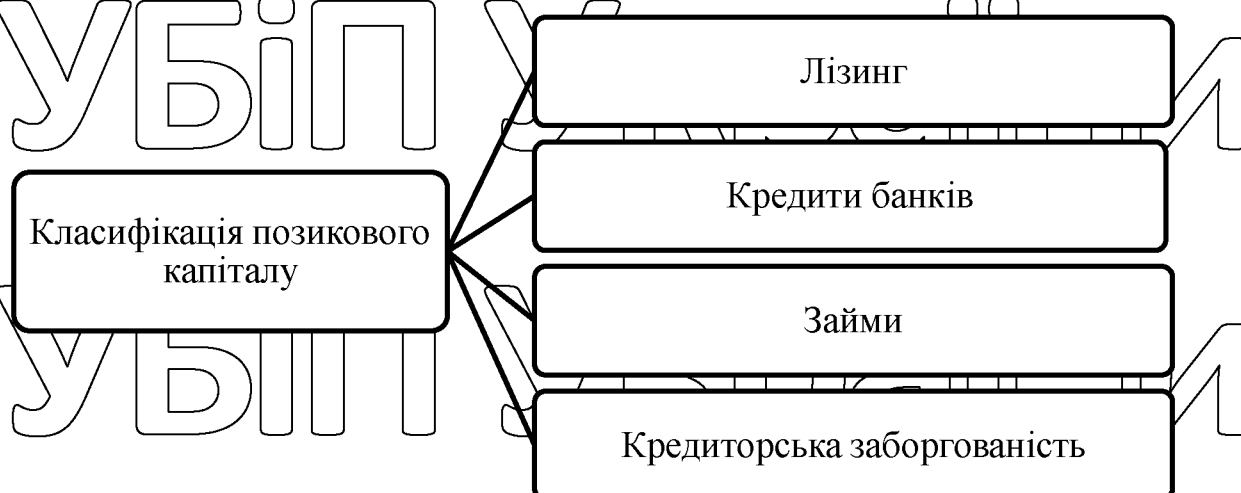

Рис. 1.5. Класифікація позикового капіталу

2. За цілями використання у складі підприємства можуть бути виділені наступні види капіталу: продуктовий, позичковий та спекулятивний.

3. За формами інвестування розрізняють наступний капітал: грошовий, матеріальний та нематеріальний.

4. За об'єктом інвестування виділяють наступні види капіталу підприємства: основний та оборотний.

5. За формою перебування в процесі кругообігу, тобто в залежності від стадій загального циклу цього кругообігу, розрізняють капітал підприємства у грошовій, виробничій і товарній його формах.

6. За формами власності виявляють приватний і державний капітал, інвестований в підприємство в процесі формування його статутного фонду. Такий поділ капіталу використовується в процесі класифікації підприємств за формами власності.

7. За організаційно-правовими формами діяльності виявляють наступні види капіталу: акціонерний, пайовий та індивідуальний.

8. За характером використання в господарському процесі у практиці фінансового менеджменту виділяють наступні види капіталу: працюючий та непрацюючий.

9. За характером використання власниками виділяють такі види капіталу: споживаний та накопичуваний.

10. За джерелами залучення розрізняють такі види капіталу: національний та іноземний.

11. За відповідністю правовим нормам функціонування розрізняють такі види капіталу, що використовуються в процесі господарської діяльності підприємства: легальний та «тіньовий» 14; 54.

Незважаючи на широкий спектр розглянутих класифікаційних критеріїв та джерел формування капіталу, важливо зауважити, що вони не охоплюють всю різноманітність видів капіталу підприємства, які існують у науковій термінології.

Підсумовуючи, важливо підкреслити спеціальну роль і значення розвитку системи фінансування капіталу на підприємствах та ефективного управління нею з метою ведення результативної фінансової політики на підприємствах та досягнення позитивних фінансових результатів у їх діяльності.

1.2. Методичні засади аналізу управління капіталом підприємства

Аналіз структури капіталу є важливим для власників підприємства та інвесторів, оскільки різниця між залученими і власними коштами має велике значення у формуванні стратегії фінансового управління підприємством.

Структура капіталу визначається через співвідношення розмірів різних джерел фінансування. Основними завданнями управління власними та позиковими джерелами є, на думку Н Лемківського [32]:

- виявлення основних джерел формування капіталу та визначення наслідків їх змін для фінансової стійкості;

- систематичний контроль за формуванням фінансових ресурсів;

- визначення основних факторів, що впливають на ефективність та інтенсивність використання власного та позикового капіталу;

- розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності та інтенсивності використання власного капіталу підприємства;

- прогнозування та розробка моделей фінансового стану при різноманітних варіантах використання фінансових ресурсів.

На наш погляд, з цією думкою можна погодитись. Ефективність діяльності організації залежить від того, якими джерелами вона фінансує свій операційний цикл: якщо ці джерела стійкі, то немає загрози зриву виробничого процесу через їх дефіцит. Аналіз структури пасиву балансу допомагає виявити причини фінансової нестабільності організації, що можуть призвести до її

неплатоспроможності. Однією з таких можливих причин може бути високий відсоток позикових коштів (понад 50%) серед джерел фінансування.

Аналіз джерел формування та розміщення капіталу має велике значення при вивченні вихідних умов функціонування підприємства і оцінки його фінансової стійкості. В економічній літературі зустрічаються різні підходи до методики проведення аналізу власного та позикового капіталу. Практика виділяє шість загальноприйнятих методів, що використовуються у процесі аналізу власного та позикового капіталу (табл. 1.3) [26].

Таблиця 1.3

Методи, що використовуються при проведенні аналізу власного та позикового капіталу підприємства

Метод фінансового аналізу	Сутність методу
Горизонтальний (часовий)	Порівняння звітних фінансових показників з плановими показниками, або з показниками попереднього періоду
Вертикальний (структурний)	Визначення структури підсумкових фінансових показників з виявленням впливу кожної позиції звітності на результат у цілому
Трендовий	Порівняння кожної позиції звітності з низкою попередніх періодів і визначення тренду, тобто, основної тенденції динаміки показника, очищеної від випадкових впливів
Порівняльний (просторовий)	Порівняння показників звітності з планом; із середньогалузевим рівнем; з даними конкурентів; із середніми загальноекономічними даними; з даними окремих підрозділів компанії між собою; з економічною моделлю
Аналіз відносних показників (коефіцієнтів)	Розрахунок відношень даних звітності, визначення взаємозв'язків показників. Абсолютні показники недостатньо характеризують досліджувані явища та процеси, оскільки немає бази порівняння, тому використовуються відносні показники, що обчислюються у відсотках, коефіцієнтах або індексах
Факторний	Аналіз впливу окремих факторів (причин) на результативний (узагальнюючий) показник. Факторний аналіз може бути як прямим (власне аналіз, що становить роздроблення результативного показника на складові), так і зворотним (синтез), коли

його окремі елементи з'єднують у загальний результативний показник

Деякі науковці (В. Кучменко, Н. Івченко, Г. Кірейцев та ін.) виділяють

такі основні завдання аналізу власного та позикового капіталу підприємства

[21; 29; 25]:

- систематичний контроль за формуванням фінансових ресурсів;

- виявлення основних джерел формування капіталу та визначення наслідків їх змін для фінансової стійкості;

- визначення основних факторів, що впливають на ефективність та інтенсивність використання власного та позикового капіталу;

- розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності та інтенсивності використання власного капіталу підприємства;

- прогнозування та розробка моделей фінансового стану при різноманітних варіантах використання фінансових ресурсів.

Характеристика методик аналізу капіталу представлена у таблиці 1.4.

Таблиця 1.4

Характеристика методик аналізу капіталу

Автор	Виділені етапи аналізу
Н. Лубкей [34]	Аналіз складу та руху власного капіталу; Оцінка ефективності та інтенсивності використання власного капіталу; Оцінка вартості чистих активів
Н. Мішеніна [43]	Аналіз динаміки, складу та структури джерел формування капіталу; Аналіз оборотності та прибутковості власного капіталу; Аналіз фінансової стійкості на основі фінансового левериджу
В. Столяров [50]	Аналіз структури та динаміки власного та зовнішнього капіталу; Аналіз власного капіталу та чистих активів організації; Аналіз рентабельності власного капіталу за методикою Du Pont; Оцінка кредитоспроможності підприємства
Є. Бріггем [6]	Аналіз впливу зміни фінансових результатів на приріст власного капіталу; Оцінка впливу позикового капіталу на рентабельність власного капіталу;

Оцінка економічного зростання підприємства;

Оцінка чинників, які впливають на коефіцієнт стійкості економічного зростання

Перелічені методи аналізу капіталу сприяють аналітичному прочитанню фінансових звітів, вихідною базою яких, передусім, є дані бухгалтерського обліку та звітності.

Метою аналізу власного та позикового капіталу є пошук резервів покращення фінансового стану підприємства, його платоспроможності та фінансової стійкості, мінімізація фінансового ризику, пов'язаного з використанням капіталу, при передбаченому рівні прибутковості. Мета

аналізу досягається в результаті вирішення певного взаємопов'язаного набору аналітичних завдань, реалізація яких можлива на основі організаційних, інформаційних, технічних та методичних можливостей підприємства.

З цією метою багато авторів пропонують такий підхід до вивчення структури капіталу, що повинен включати в себе два основних аспекти: вивчення процесу формування капіталу і вивчення функціональних сторін системи (процесу функціонування капіталу). Тому, при здійсненні аналізу капіталу важливо розглядати як процеси та еволюцію його формування, з одного боку, так і процеси його функціонування з іншого боку. Основні кроки

у комплексному аналізі капіталу можуть бути визначені за допомогою такої схеми (рис. 1.6) [6; 44]:

Процес формування капіталу підприємства піддається аналізу шляхом оцінки та докладного вивчення усіх джерел, які сприяють нагромадженню капіталу. Цей аналіз включає в себе визначення структури та інших якісних характеристик джерел формування капіталу, а також встановлення їх вартості.

З метою ефективного управління підприємством аналіз капіталу слід розділити на дві цілі: стратегічну та поточну (оперативну). Під час проведення аналізу капіталу підприємства варто використовувати різні підходи функціонального аналізу на різних рівнях і розглядати капітал як сукупність активів та функцій підприємства, які взаємодіють та залежать один від одного в часовому аспекті.

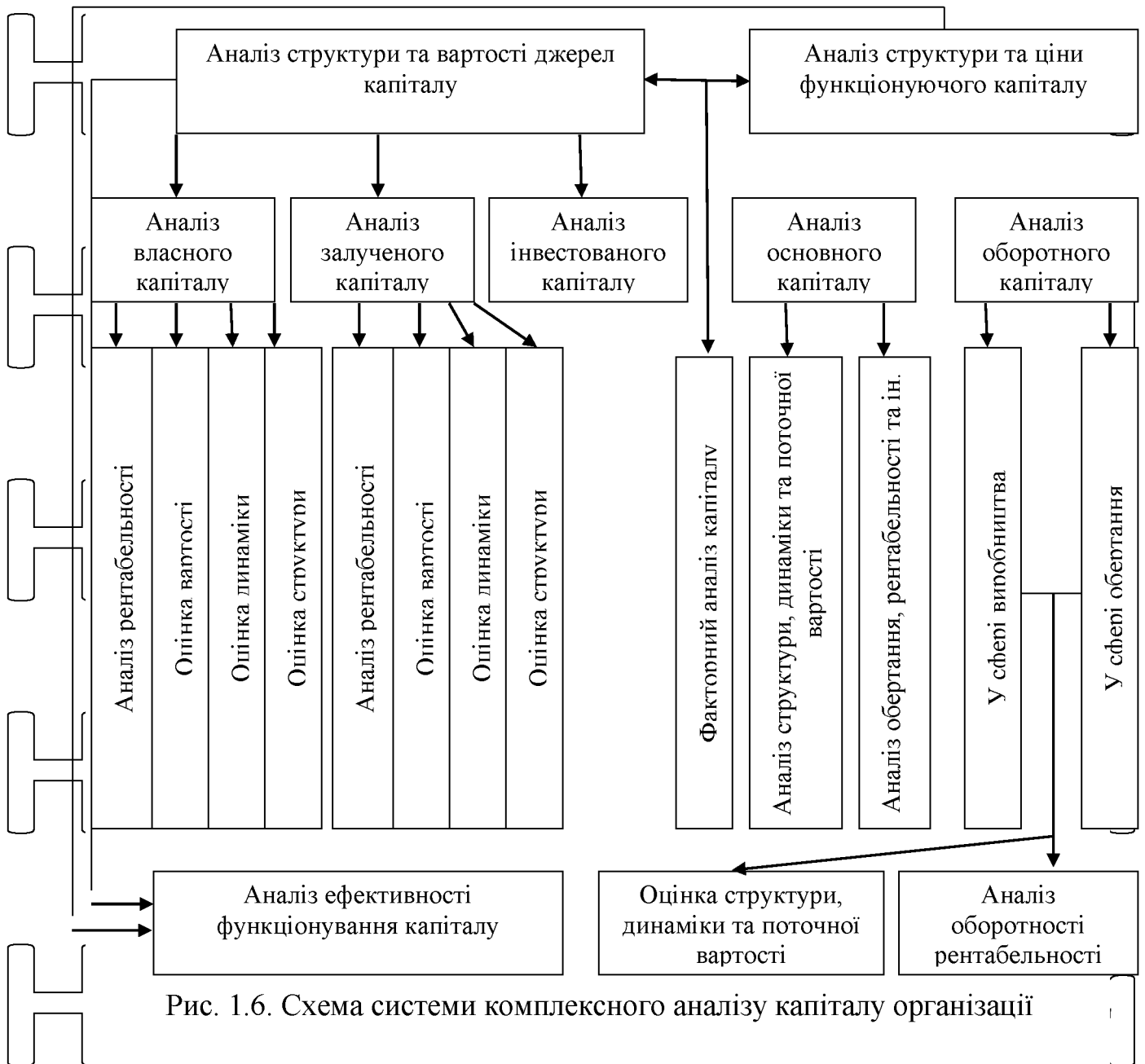

Рис. 1.6. Схема системи комплексного аналізу капіталу організації

Під час проведення комплексного системного аналізу капіталу підприємства, важливо дотримуватися структурованої послідовності, що ґрунтується на послідовних етапах обігу та обороту капіталу. Згідно з цим принципом, аналіз фінансової звітності розпочинається з оцінки джерел формування капіталу підприємства, а потім переходить до аналізу активів, які знаходяться у процесі функціонування. Після цього проводиться аналіз поточного капіталу підприємства.

Як правило, аналіз авансованого та інвестованого капіталу зазвичай здійснюється за трьома основними напрямками. [51; 61].

- оцінка ефективності інвестицій;
- оцінка ефективності авансованого капіталу;
- оцінка прибутковості авансованого та інвестованого капіталу.

При аналізі капіталу підприємства важливо розглядати його не лише як кількісний показник, але також як ключову якісну характеристику самого підприємства.

Система комплексного аналізу капіталу повинна застосовуватися на всіх етапах життєвого циклу підприємства, починаючи з початкової попередньої оцінки бізнесу і закінчуючи повним відшкодуванням вартості капіталу, включаючи етап розширеного відтворення. Система показників є необхідною для розробки методології комплексного економічного аналізу капіталу. Яна сьогоднішній момент ми стикаємося з рядом аналітичних завдань в цій галузі, які ще не зовсім розроблені і не включені в окрему методологію [62; 67].

Отже, система показників капіталу має бути розроблена у трьох головних напрямках:

- 1) показники джерел формування капіталу;
- 2) показники функціонуючого капіталу;
- 3) показники результатів функціонування капіталу.

Серед основних показників, що характеризують джерела формування капіталу, першочергово варто відзначити: величину, структуру і вартість всіх джерел капіталу та їх окремих компонентів. Щодо функціонуючого капіталу, то його характеристики визначаються через показники, які оцінюють обсяг активів, структуру активів та їхню вартість на підприємстві. До показників функціонуючого капіталу також входять характеристики поточних активів і структура поточного капіталу. Основні показники, що відображають ефективність використання капіталу, включають такі показники: прибуток, результат у вигляді поточного капіталу, прибутковість, рентабельність, капіталомісткість, використання амортизаційних відрахувань та зміни показників фінансового стану.

Отже, при розробці методики аналізу капіталу повинен бути застосований системний підхід, що полягає у використанні системи показників.

1.3. Теоретичні підходи та практичний досвід оптимізації управління капіталом

Структура капіталу визначається як співвідношення між різними видами фінансових ресурсів, які підприємство використовує для фінансування своїх активів під час господарської діяльності. У контексті фінансового управління капіталом, оптимізація структури капіталу є одним з ключових та важливих завдань.

Оптимальна структура капіталу визначається таким співвідношенням власних та позикових коштів, яке забезпечує найбільш ефективний баланс між фінансовою рентабельністю та фінансовою стійкістю підприємства, тобто максимізує ринкову ціну підприємства. Один із механізмів для досягнення оптимальної структури капіталу підприємства є фінансовий леверидж.

Фінансовий леверидж визначається використанням позикових коштів підприємством, що впливає на вимірювання коефіцієнта рентабельності власного капіталу. Фінансовий леверидж є незалежним фактором, який виникає при залученні позикових коштів до структури капіталу підприємства, і це дозволяє підприємству отримувати додатковий прибуток на свій власний капітал.

Показник, який відображає рівень додаткового прибутку, генерованого на власний капітал при різних рівнях використання позикових коштів, називається ефектом фінансового левериджу. Його можна розрахувати за допомогою такої формули [65]:

$$\text{ЕФР} = (1 - \text{Сстп}) * (\text{КВРв} - \text{Ктжк}) * \text{ПК} / \text{ВК}, \quad (4.1)$$

де ЕФР – ефект фінансового левериджу, що полягає у прирості коефіцієнта рентабельності власного капіталу, %;

Спп – ставка податку на прибуток, виражена десятковим дробом;

КВРа – коефіцієнт валової рентабельності активів (відношення валового прибутку до середньої вартості активів), %;

Кпк – середній розмір відсотків за кредит, сплачуваних підприємством за використання позикового капіталу, %;

ПК – середня сума використовуваного підприємством позикового капіталу;

ВК – середня сума власного капіталу підприємства.

Запропонована формула для розрахунку ефекту фінансового левериджу має три основні компоненти (рис. 1.7) [48]:

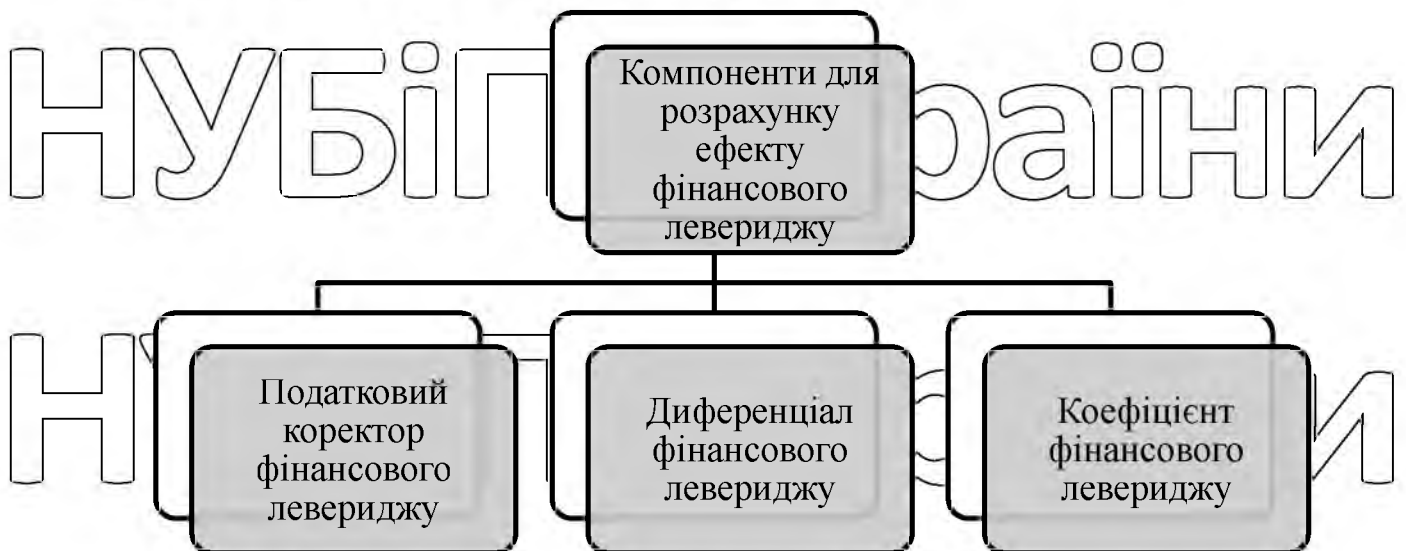

Рис. 1.7 Компоненти для розрахунку ефекту фінансового левериджу

1. Податковий коректор фінансового левериджу $(1 - Спп)$ вказує, наскільки проявляється ефект фінансового левериджу у відповідності до різного рівня оподаткування прибутку.

2. Диференціал фінансового левериджу $(КВРа - Кпк)$ характеризує різницю між коефіцієнтом валової рентабельності активів та середнім розміром відсотків за кредит.

3. Коефіцієнт фінансового левериджу (ПК/ВК) визначає відношення позикового капіталу до власного капіталу, яке використовується підприємством.

Податковий коректор фінансового левериджу мало залежить від фактичної діяльності підприємства, оскільки ставка оподаткування прибутку встановлюється законодавчо. Проте, у процесі управління фінансовим левериджем, диференціальний податковий коректор може бути використаний у таких ситуаціях [48]:

а) якщо різні види діяльності підприємства підпадають під різні ставки оподаткування прибутку;

б) якщо підприємство використовує податкові пільги для деяких видів діяльності;

в) якщо окремі філії або підрозділи підприємства функціонують у вільних економічних зонах країни, де діє спеціальний податковий режим для оподаткування прибутку;

г) якщо окремі дочірні компанії підприємства здійснюють свою діяльність у країнах зі зниженим рівнем оподаткування прибутку.

У цих ситуаціях, впливаючи на галузеву або регіональну структуру виробництва і, відповідно, на склад прибутку з урахуванням різних рівнів оподаткування, можна знизити середню ставку оподаткування прибутку. Це, у свою чергу, дозволить підсилити вплив податкового коректора фінансового левериджу на його ефективність (за інших однакових умов).

Диференціал фінансового левериджу є основною умовою для створення позитивного ефекту фінансового левериджу. Цей ефект спостерігається лише тоді, коли валовий прибуток, отриманий від активів підприємства, перевищує середній розмір процентної ставки за кредитом, який використовується. Чим більше позитивне значення диференціалу фінансового левериджу, тим сильніший буде його ефект при інших рівних умовах.

Оскільки цей показник дуже динамічний, він вимагає постійного моніторингу під час управління ефектом фінансового левериджу. Його

динаміка зумовлена дією кількох факторів. Перш за все, у період погіршення фінансового ринку може спостерігатися різкий ріст вартості позикових коштів, який перевищує валовий прибуток, отриманий від активів підприємства.

Більше того, підвищення ризику банкрутства підприємства, яке виникає при зростанні використання позикового капіталу, призводить до збільшення вірогідності того, що кредитори підвищать відсоткову ставку за кредит, враховуючи в ній премію за додатковий фінансовий ризик. При досягненні певного рівня цього ризику (і, відповідно, загального рівня процентної ставки

за кредит) диференціал фінансового левериджу може бути зведений до нуля (де використання позикового капіталу не призводить до збільшення прибутковості власного капіталу) і, навіть, мати від'ємне значення (де прибутковість власного капіталу зменшується, оскільки частина чистого прибутку, що генерується власним капіталом, витрачається на формування позикового капіталу з використанням високих процентних ставок) [45].

Зрештою, коли спостерігається зниження попиту на продукцію через погіршення ситуації на товарному ринку, обсяг продажів може скоротитися, а це призведе до зменшення валового прибутку, отриманого від виробництва.

Навіть при стабільних процентних ставках за кредит, ця ситуація може спричинити утворення від'ємного значення диференціалу фінансового левериджу через зниження коефіцієнта валової рентабельності активів.

Враховуючи ці обставини, можна зробити висновок, що утворення від'ємного значення диференціалу фінансового левериджу з будь-якої з вищезазначених причин завжди призводить до зниження коефіцієнта рентабельності власного капіталу, що, у свою чергу, призводить до негативного впливу використання позикового капіталу на фінансовий результат підприємства.

Іншими словами, коефіцієнт фінансового левериджу виступає як важіль, що викликає позитивний або негативний вплив, залежно від його диференціала. Позитивний диференціал призводить до ще більшого зростання

коефіцієнта рентабельності власного капіталу при збільшенні коефіцієнта фінансового левериджу, тоді як негативний диференціал призводить до ще більшого зменшення рентабельності власного капіталу при зростанні коефіцієнта фінансового левериджу. Тобто, збільшення коефіцієнта фінансового левериджу викликає ще більший вплив (позитивний або негативний, залежно від диференціала фінансового левериджу) на коефіцієнт рентабельності власного капіталу.

Отже, при сталому диференціалі коефіцієнта фінансового левериджу він виступає основним джерелом як зростання прибутку на власний капітал, так і фінансового ризику втрати цього прибутку. Аналогічно, при сталому коефіцієнті фінансового левериджу позитивна чи негативна зміна його диференціала породжує як зростання прибутку на власний капітал, так і підвищення фінансового ризику втрати цього прибутку. Розуміння механізму впливу фінансового капіталу на рентабельність власного капіталу і рівень фінансового ризику дає змогу ефективно керувати як вартістю, так і структурою капіталу підприємства.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 2

НАУБІП УКРАЇНИ

АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ТОВ «КС ІМПОТС»

2.1. Фінансово-економічна характеристика підприємства

Одним із чинників ефективного управління капіталом є аналіз фінансово-економічного стану підприємства. Джерела інформації для аналізу фінансового стану підприємства, формування й розміщення капіталу служать Звітний бухгалтерський баланс та «Звіт про фінансові результати».

Тому розрахуємо показники фінансового стану ТОВ «КС ІМПОТС» та проведемо їх аналіз за 2020-2023 рр. (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Результати фінансової діяльності за 2020-2022 рр., тис. грн.

Показник	Роки			Відхилення значення показника 2022 р. від			
	2020	2021	2022	2021		2020	
				млн. грн.	%	млн. грн.	%
Чистий дохід від реалізації товарів	1522,5	1698,1	2018,2	320,1	18,9	495,7	32,6
Собівартість реалізованої продукції	931,4	1340,6	1405,2	64,6	4,8	473,8	50,9
Валовий прибуток (збиток)	591,0	357,6	613,0	255,4	71,4	22	3,7
Фінансовий результат від операційної діяльності	293,7	112,5	71,3	-41,2	-36,6	-222,4	-75,7
Фінансовий результат до оподаткування	293,8	109,0	74,8	-34,2	-31,4	-219,0	-74,5
Чистий прибуток (збиток)	233,7	83,4	48,8	-34,6	-41,5	-184,9	-79,1

Аналіз ключових фінансово-економічних показників діяльності

підприємства показав, що ТОВ «КС ІМПОТС» відзначається прибутковою діяльністю, і показники обсягу реалізації та валового прибутку демонструють тенденцію до зростання.

Так, чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) зріс у період з 2020 р. до 2022 р. В 2020 році цей показник становив 1522,5 тис. грн, у 2021 році він збільшився до 1698,1 тис. грн, а в 2022 році досяг 2018,2 тис. грн, що на 495,7 тис. грн (або на 32,6%) більше, ніж у 2020 році (рис. 2.1). Це зростання свідчить про розширення діяльності підприємства, збільшення обсягу виробництва, підвищення продажів, та вихід на нові ринки збуту, а також інші позитивні тенденції.

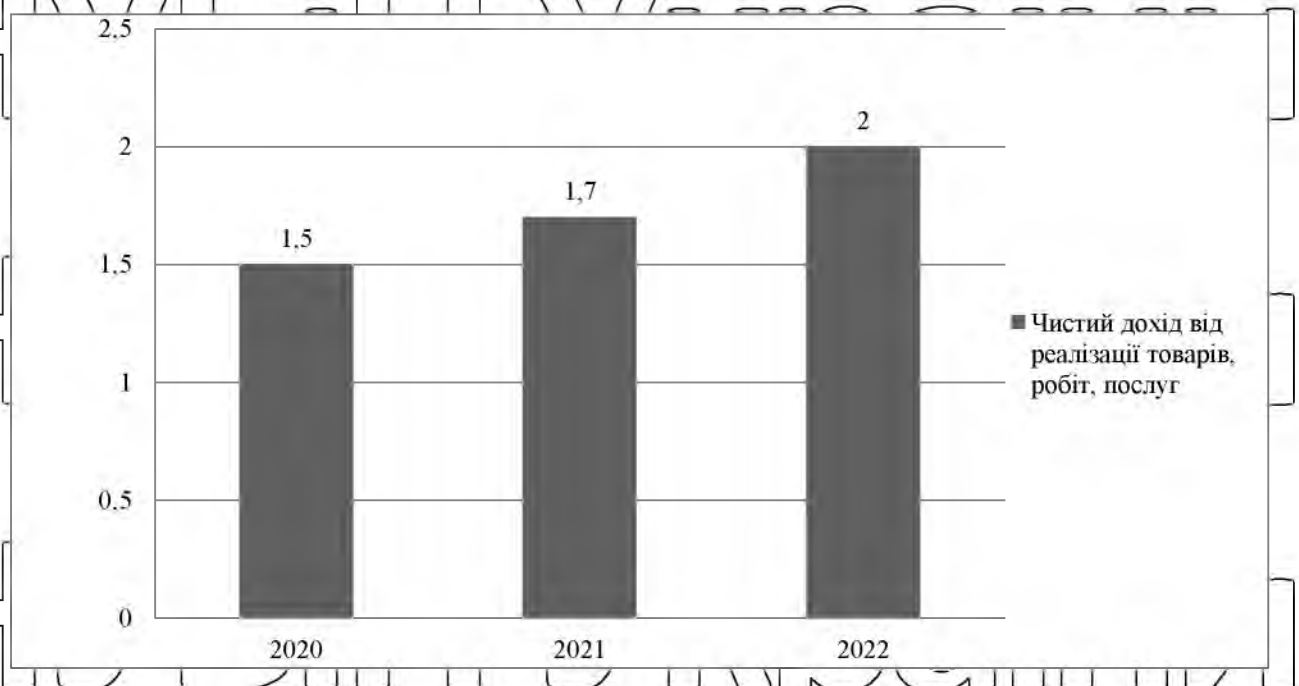

Рис. 2.1. Динаміка чистого доходу від реалізації продукції за 2020-2022

рр., млн. грн.

Зростання обсягу виробництва продукції є очевидним за показниками собівартості у 2022 році (1405,2 тис. грн.), порівняно з 2021 роком (1340,6 тис. грн.) і 2020 роком (931,4 тис. грн.). Отже, за розглянутий період собівартість зросла на 50,9% (рис. 2.2).

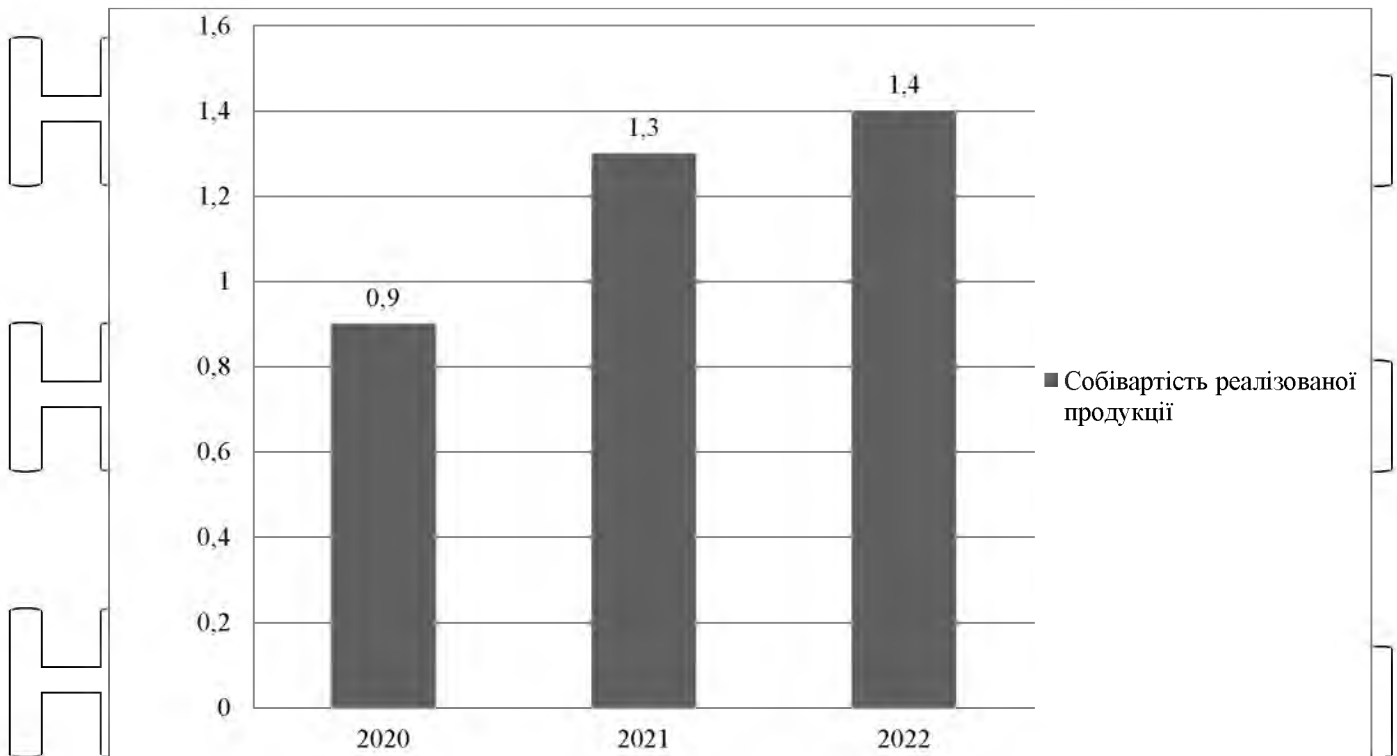

Рис. 2.2. Динаміка результатів собівартості реалізованої продукції за 2020-2022 рр., млн. грн.

Также можна спостерігати позитивну динаміку валсового прибутку підприємства: у 2020 році він склав 591,0 тис. грн., у 2021 році – 357,6 тис. грн., а у 2022 році вирос до 613,0 тис. грн. Отже, протягом досліджуваного періоду валовий прибуток збільшився на 22 тис. грн. Ця динаміка свідчить про покращення ефективності діяльності підприємства (рис. 2.3).

За даними табл. 2.1 очевидно, що компанія ефективно управляє своїми операційними та фінансовими витратами і також отримує певні операційні та фінансові надходження. Як результат, протягом розглянутого періоду підприємство генерує позитивний фінансовий результат у вигляді прибутку.

Так, у 2020 році ТОВ «КС ІМПОРТ» зареєструвало чистий прибуток у розмірі 233,7 тисяч гривень, у 2021 році – 83,4 тисяч гривень, а в 2022 році – 48,8 тисяч гривень. Видно, що прибуток у 2022 році зменшився на 34,6 тисяч гривень порівняно з попереднім роком. Однак важливо відзначити, що це зменшення пов'язане не тільки з погіршенням фінансової діяльності чи значними витратами, а і з тим фактом, що в 2021 році компанія отримала

значні доходи від фінансових операцій.

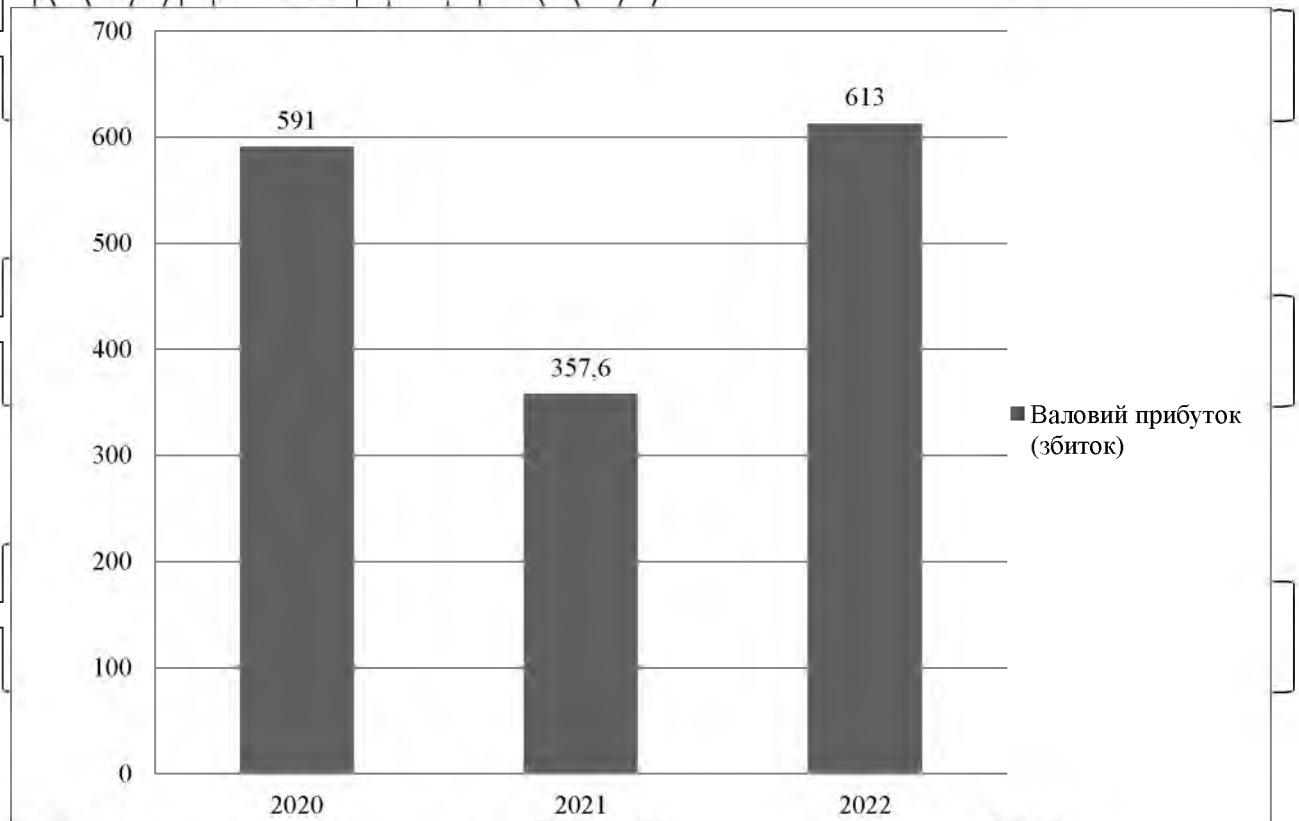

Рис. 2.5. Динаміка валового прибутку за 2020-2022 рр. тис. грн.

Отже, чистий фінансовий результат показав, що ТОВ «КС ІМПОРТ» протягом досліджуваного періоду було прибутковим підприємством та постійно розвивалося на вітчизняному ринку (рис. 2.4).

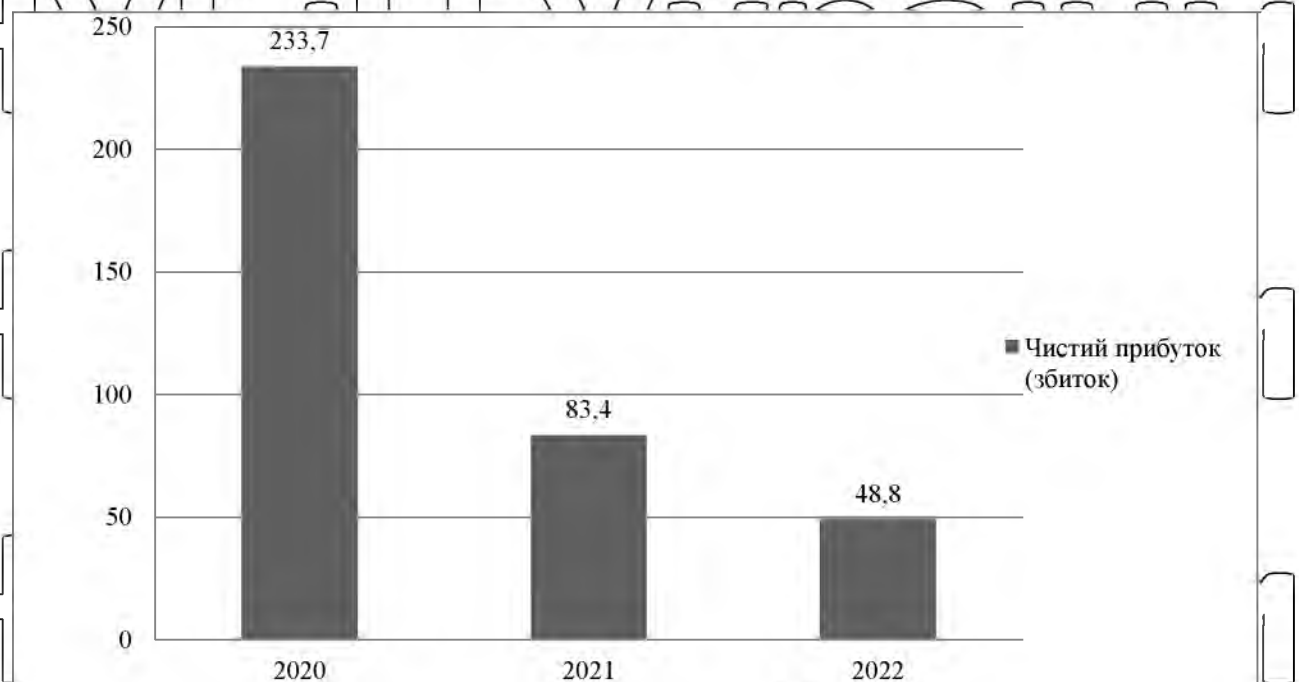

Рис. 2.4. Динаміка чистого прибутку за 2020-2022 рр., тис. грн.

Далі розглянемо результати Балансу на основі Додатку А (рис. 2.5)

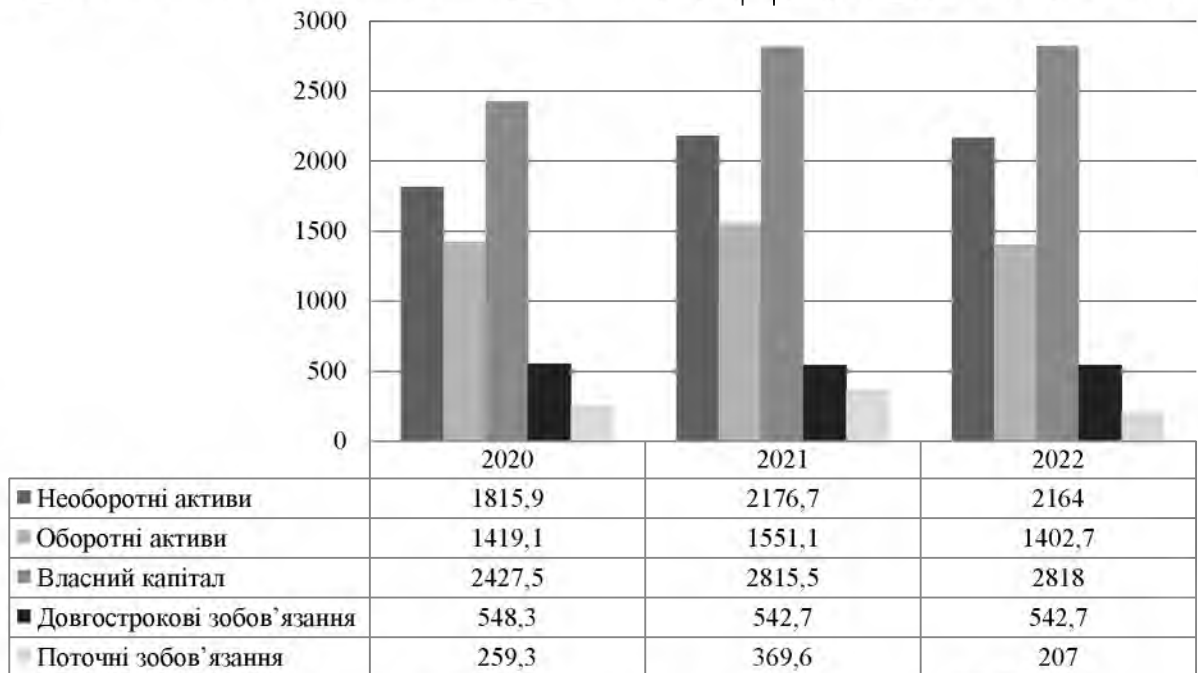

Рис. 2.5. Динаміка показників балансу за 2020-2022 рр., млн. грн.

Як можна побачити на рисунку 2.5, активи ТОВ «КС ЧМНОТС» зросли упродовж 2021-2022 років на 3,3 мільйона гривень або на 10,3%. Збільшення цих активів було обумовлене зростанням необоротних активів на 3,5 мільйона гривень або на 19,2%. У той же час, оборотні активи зменшилися протягом розглянутого періоду на 16,4 тисячі гривень або на 1,2%.

Збільшення необоротних активів в основному пояснюється значним збільшенням незавершених капітальних інвестицій, які зросли на 189,5 мільйона гривень або на 1031,8%. Зменшення оборотних активів, зокрема запасів, було обумовлене зменшенням їх обсягу протягом року на 20,5 мільйона гривень або на 7,1%. За іншими складовими оборотних активів також спостерігалось зниження.

Наведемо угруповання активів та пасивів балансу у Додатку Б. Аналіз виконання умов ліквідності балансу наведено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Виконання умов ліквідності балансу

Групи А/П	Надлишок / Дефіцит (млн. грн.)					
	2020 р.		2021 р.		2022 р.	
1	-0,5	A1 < П1	+0,05	A1 > П1	-2,8	A1 < П1
2	+1,2	A2 > П2	+1,3	A2 > П2	+2,4	A2 > П2
3	+3,9	A3 > П3	+1,6	A3 > П3	+2,0	A3 > П3
4	-4,5	A4 < П4	-2,7	A4 < П4	-1,4	A4 < П4

Як можна побачити з табл. 2.2, баланс підприємства за досліджуваний період є ліквідним, проте у 2020 р. ліквідність ТОВ «КС ІМПОТС» погіршується.

Для отримання інформації щодо зовнішнього середовища проведено моніторинг зовнішнього середовища ТОВ «КС ІМПОТС» та проведений STEP-аналіз. STEP-аналіз дозволяє визначити зовнішнє оточення компанії та виділити найбільш важливі фактори, що впливають на неї (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

STEP-аналіз ТОВ «КС ІМПОТС»

Політичні фактори	Економічні чинники
Вітчизняне законодавство	Рівень інфляції
Постійні зміни у правовому полі	Рівень інвестицій у галузі
Постійні зміни в політиці Уряду	Проблеми з оподаткуванням
Сильний контроль держави за діяльністю суб'єктів господарювання	Платоспроможний попит
	Ціни на енергоносії
Соціальні фактори	Технологічні фактори
Зміни у демографії	Розвиток сучасних технологій
Зміни у ґрунтовних цінностях	Фінансування наукових робіт
Тенденції життєдіяльності	Цифровізація, вплив глобальної мережі
Моделі поведінки споживачів	Інноваційний потенціал
Відношення та думки покупців	Доступ до технологій, ліцензування, тощо
Переваги споживачів	Нова продукція у сфері діяльності
Представлення ЗМІ	
Зміна рівнів та стилів життя	

У даний час ринок насичений конкурентами, але у ТОВ «КС ІМПІОТС» є можливості збереження своєї частки на ринку і можливості виділення серед конкурентів, якщо ТОВ «КС ІМПІОТС» збереже поточний рівень якості послуг та залишить поточну цінову політику. Використання маркетингових інструментів може додатково підсилити їхню позицію.

Для подальшого фінансово-економічного аналізу підприємства потрібно проаналізувати найбільш важливі сильні, слабкі сторони, можливості та загрози розвитку ТОВ «КС ІМПІОТС». Для того, щоб отримати оцінку сил підприємства та ситуації на ринку, використаємо SWOT-аналіз.

Сильні та слабкі сторони ТОВ «КС ІМПІОТС» наведені у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Сильні і слабкі сторони ТОВ «КС ІМПІОТС»

Параметри оцінки	Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Організація	Високий рівень кваліфікації працівників.	Необхідність зміни місця виробництва через розташування клієнтів.
2. Виробництво	Перевірені та надійні постачальники. Собівартість продукції нижча, ніж у регіональних конкурентів.	Відсутність стабільності у виготовленні продукції та послуг високої якості. Високий ступінь зносу обладнання.
3. Фінанси	Співпраця із серйозними споживачами продукції та послуг. Висока швидкість обороту вкладених коштів.	Необхідність попередньої оплати за матеріали та сировину.
4. Інновації	Використання сучасного виробничого комплексу.	Залучення додаткових інвестицій на нові основні засоби.
5. Маркетинг	Можливість збуту протягом цілого року. Гарантований збут продукції.	Недостатність маркетингового просування.

Отже, слабкими сторонами ТОВ «КС ІМПІОТС» є відсутність стабільності у виготовленні продукції та послуг високої якості, високий ступінь зносу

обладнання, необхідність виконання попередньої оплати за матеріали та сировину, залучення додаткових інвестицій тощо.

А сильними сторонами ТОВ «КС ІМПОТС» є високий рівень кваліфікації працівників; перевірені та надійні постачальники; собівартість продукції нижча, ніж у регіональних конкурентів; висока швидкість обороту вкладених коштів; використання сучасного виробничого обладнання та можливість гарантованого збуту протягом цілого року.

Далі оцінимо ситуацію поза підприємством і зрозуміємо, що є можливостями ТОВ «КС ІМПОТС», а також яких загроз керівництву варто побоюватись (і відповідно, попередньо до них підготуватися) (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Можливості та загрози ТОВ «КС ІМПОТС»

Параметри оцінки	Можливості	Загрози
1. Збут	Розширення збуту за умови реалізації світових виробничих стандартів.	Труднощі в реалізації низькоякісної продукції та послуг.
2. Попит	Зі зростанням доходів населення збільшуються обсяги споживання продукції.	Вологість, окислення та ін., які знижують якість продукції.
3. Конкуренція	Зменшення собівартості запровадження нових технологій. Великий асортимент товарів.	Велика кількість конкурентів.
4. Економічні чинники	Збільшення попиту за допомогою виходу нового виду товару.	Подальше зростання цін на сировину та енергію, що призведе до збільшення собівартості продукції.
5. Природні та екологічні фактори	Взаємозв'язок екологічних витрат та екологічних податків, які сплачуються до бюджету.	Постійне підвищення екологічних витрат.

Далі за допомогою експертного методу проведемо оцінку сильних та слабких сторін для ТОВ «КС ІМПОТС». Для цього кожену сильну і слабку

сторону, можливість чи загрозу слід оцінити за двома параметрами, поставивши два питання: «Наскільки високою є ймовірність того, що це станеться?» та «Наскільки це може вплинути на підприємство?» (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Оцінка сильних і слабких сторін, можливостей та загроз

Сильні сторони	2	Собівартість продукції нижча, ніж у регіональних конкурентів.
	4	Співпраця із серйозними споживачами продукції.
	5	Висока швидкість обігу вкладених коштів.
	3	Використання сучасного виробничого обладнання.
	1	Гарантований збут продукції.
Слабкі сторони	3	Необхідність зміни місця виробництва відповідно до розташування клієнтів.
	1	Відсутність стабільності у виготовленні продукції високої якості.
	2	Високий ступінь зносу обладнання.
	4	Залучення додаткових інвестицій у нові основні засоби.
Можливості	6	Зменшення собівартості шляхом запровадження нових технологій.
	1	Великий асортимент продукції та послуг.
	5	Розширення мережі збуту за умови реалізації світових виробничих стандартів.
	2	Надання ринку висококласної продукції.
	4	Зі зростанням доходів населення збільшуються обсяги споживання продукції.
Загрози	3	Взаємозв'язок екологічних витрат та екологічних податків, які сплачуються до бюджету.
	2	Велика кількість конкурентів.
	1	Можливість випуску дешевої та якісної продукції у конкурентів.
	3	Труднощі у реалізації низькоякісної продукції
	4	Подальше зростання цін, що призведе до збільшення собівартості продукції.

Потім виберемо 4 події, які відбудуться з великою ймовірністю, занесемо у відповідні розділи SWOT-аналізу певні ключові стратегічні фактори (табл. 2.7) та встановимо нові пріоритети.

Таблиця 2.7

SWOT-аналіз ТОВ «КС ІМПОТС»

S – Сильні сторони	W – Слабкі сторони
<p>Вигідне географічне розташування регіону, розвинена транспортна інфраструктура.</p> <p>Наявність профільних організацій вищої та середньої освіти, які здійснюють підготовку галузевих кадрів.</p> <p>Проведення виставок та конференцій з питань удосконалення технологій виробництва в галузі.</p> <p>Наявність потужностей з виготовлення високоякісної продукції.</p>	<p>Низький рівень інформатизації та цифровізації.</p> <p>Низький рівень оновлення основних фондів та об'єктів інфраструктури, нестача потужностей з виготовлення високоякісної продукції.</p> <p>Кадровий дефіцит: висока плинність кадрів, низька частка працевлаштування профільних випускників.</p> <p>Низькі обсяги інвестування.</p> <p>Нерозвиненість транспортної інфраструктури.</p> <p>Слабкий попит через надіння платоспроможності.</p> <p>Низька інноваційна активність, недосконала структура інновацій.</p>
O – Перспективи	T – Загрози
<p>Зростання інвестиційної привабливості.</p> <p>Удосконалення державного управління та заходів держпідтримки.</p> <p>Поява нових технологій.</p> <p>Вдосконалення законодавчого регулювання.</p> <p>Неослабний попит на високоякісні продукти та послуги.</p> <p>Стійка тенденція зростання світових цін на продукцію та послуги.</p>	<p>Недосконалість та мінливість законодавства.</p> <p>Наявність конкурентів – вітчизняних та іноземних.</p> <p>Залежність від сировини та енергії.</p> <p>Дефіцит інвестиційних ресурсів.</p>

Таким чином, після проведення SWOT-аналізу ТОВ «КС ІМПОТС» стало очевидним, що є необхідність у збільшенні оборотних коштів та підвищенні рівня інноваційності. Це дозволить залучити додаткових клієнтів

та збільшити прибуток, що, у свою чергу, підвищить інвестиційну привабливість підприємства для кредиторів.

2.2. Аналіз складу та структури джерел формування капіталу підприємства

Аналіз складу та структури джерел формування капіталу підприємства вказує на те, що власний капітал використовується як джерело фінансування необоротних активів і обмеженої кількості поточних активів, необхідних для забезпечення технологічних процесів, пов'язаних з основною діяльністю підприємства.

При оцінці капіталу організації можна зробити такі висновки:

1. Щодо змін в обсязі і структурі власного капіталу. Збільшення капіталу через власні джерела фінансування свідчить про реінвестування прибутку в господарську діяльність та/або додатковий внесок активів власниками. Збільшення обсягу і частки власного капіталу завдяки реінвестованому прибутку є індикатором поліпшення фінансової діяльності підприємства, що має перспективи для економічного росту та збільшення інвестиційної привабливості бізнес-об'єктів.

2. Про взаємозв'язок між власним і позиченим капіталом. Якщо частка власного капіталу перевищує частку позиченого, то ризик для кредиторів знижується. Одночасно залучений капітал вимагає від власників підприємства більшої відповідальності у відносинах з позичальниками та ефективнішого використання активів. Це забезпечується:

- обґрунтуванням доцільності залучення капіталу і побудови механізму формування коштів для погашення зобов'язань;
- платою за фінансові ресурси, залучені під зобов'язання;
- системою контролю за погашенням боргу з боку кредиторів.

- використанням до підприємства інструментів гарантій щодо повернення зобов'язань;

- можливістю поліпшити фінансові результати господарювання, що зміцнює рівень самостійності підприємства.

3. Щодо рівня довгострокового зовнішнього капіталу. Наявність довгострокових джерел капіталу свідчить про збільшення виробничого потенціалу підприємства, розвиток діяльності, орієнтованої на отримання прибутку, і також про довіру з боку кредиторів.

4. Про величину і структуру короткострокового залучення капіталу.

Ефективний спосіб залучення поточних зобов'язань – це інвестування їх в оборотні активи, за винятком нормативних показників виробничих запасів.

Для оцінки взаємозв'язку між окремими складовими фінансових ресурсів та їх зміною в часі використовується аналіз балансу підприємства, який включає в себе як вертикальний, так і горизонтальний аналіз показників (табл. 2.8).

Таблиця 2.8'

Аналіз динаміки фінансового капіталу ТОВ «КС ІМПІОТС» за

2021-2022 рр., млн. грн.

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення 2022 до 2021 рр., +/-
1	2	3	4	5
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	415,6	415,6	415,6	0
Капітал у дооцінках	401,3	380,9	380,9	0
Додатковий капітал	1574,9	1974,8	1977,5	2,7
Резервний капітал	-	-	-	-
Нерозподілений прибуток	35,7	44,1	44,1	0
Усього за розділом I	2427,5	2815,5	2818,0	2,5
II. Довгострокові зобов'язання				

Відстрочені податкові зобов'язання	548,3	542,7	542,7	0
Інші довгострокові зобов'язання	0	0	0	-
Усього за розділом II	548,2	542,7	542,7	0
III. Поточні зобов'язання				
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	0	0	0	-
за товари, роботи, послуги	93,4	234,2	74,8	-159,4
за розрахунками з бюджетом	10,1	31,0	57,0	26,0
за розрахунками зі страхування	8,9	9,3	8,1	-1,2
за розрахунками з оплати праці	31,9	32,2	29,4	-2,8
за одержаними авансами	14,0	0,1	0,2	0,1
Поточні забезпечення	83,7	44,7	18,9	-25,8
Інші поточні зобов'язання	17,3	18,1	18,6	0,5
Усього за розділом III	259,3	369,6	207,0	-162,6
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу	0	0	0	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	0	0	0	-
Баланс	3235,1	3727,8	3567,7	-160,1

Активи ТОВ «КС ІМПОТС» впродовж 2021-2022 років зменшилися на 160,1 мільйона гривень або на 4,3% через скорочення короткострокових зобов'язань на 162,6 мільйона гривень або на 43,9%. Водночас, власний капітал зріс на 2,5 мільйона гривень або на 0,1%, а довгострокові зобов'язання зменшилися на 0,011 мільйона гривень або на 0,002%.

Зростання власного капіталу в основному пояснюється збільшенням додаткового капіталу на 2,6 мільйона гривень або на 0,1%. Інші складові власного капіталу за розглянутий період скоротилися (наприклад, капітал у дооцінках), або залишилися незмінними (пайовий капітал) (рис. 2.6).

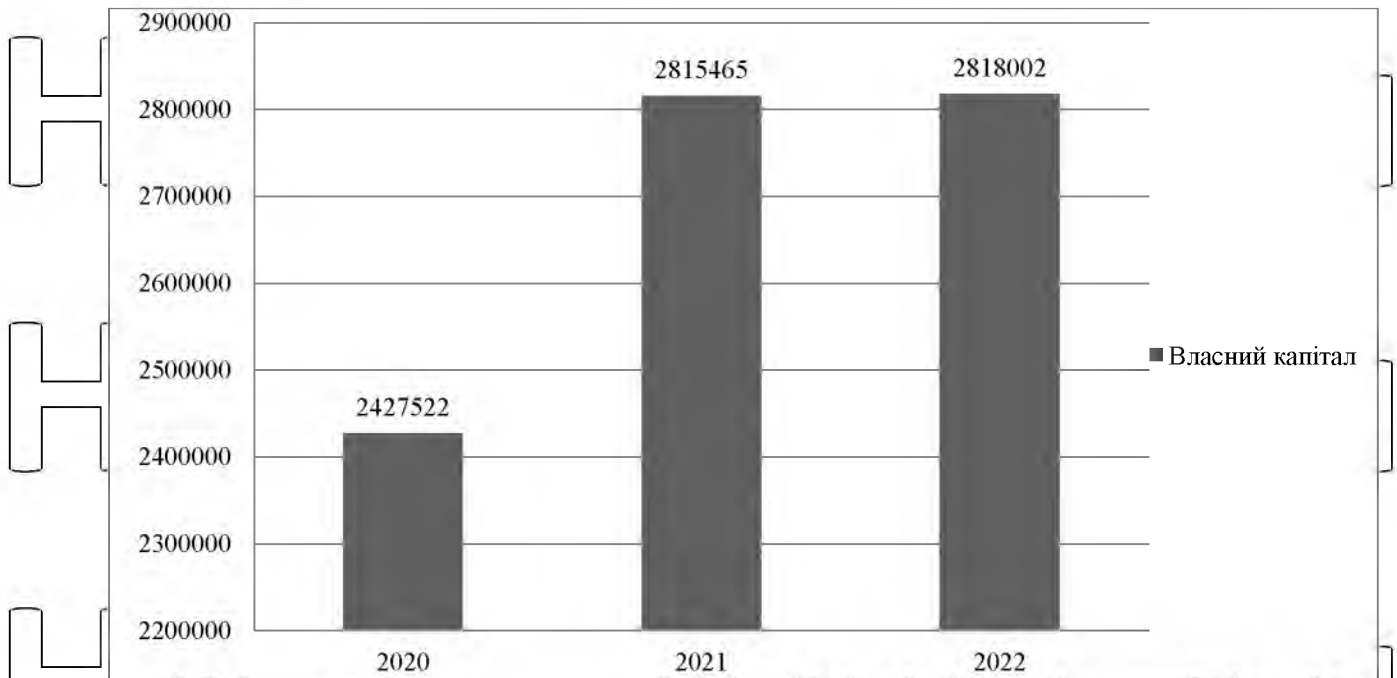

Рис. 2.6 Динаміка показників власного капіталу ТОВ «КС ІМПЮТС» за 2020-2022 рр., тис. грн.

Довгострокові зобов'язання підприємства включають лише відкладені податкові зобов'язання, які впродовж 2021-2022 років зменшились лише на 0,011 мільйона гривень. Однак це можна вважати позитивним результатом (рис. 2.7).

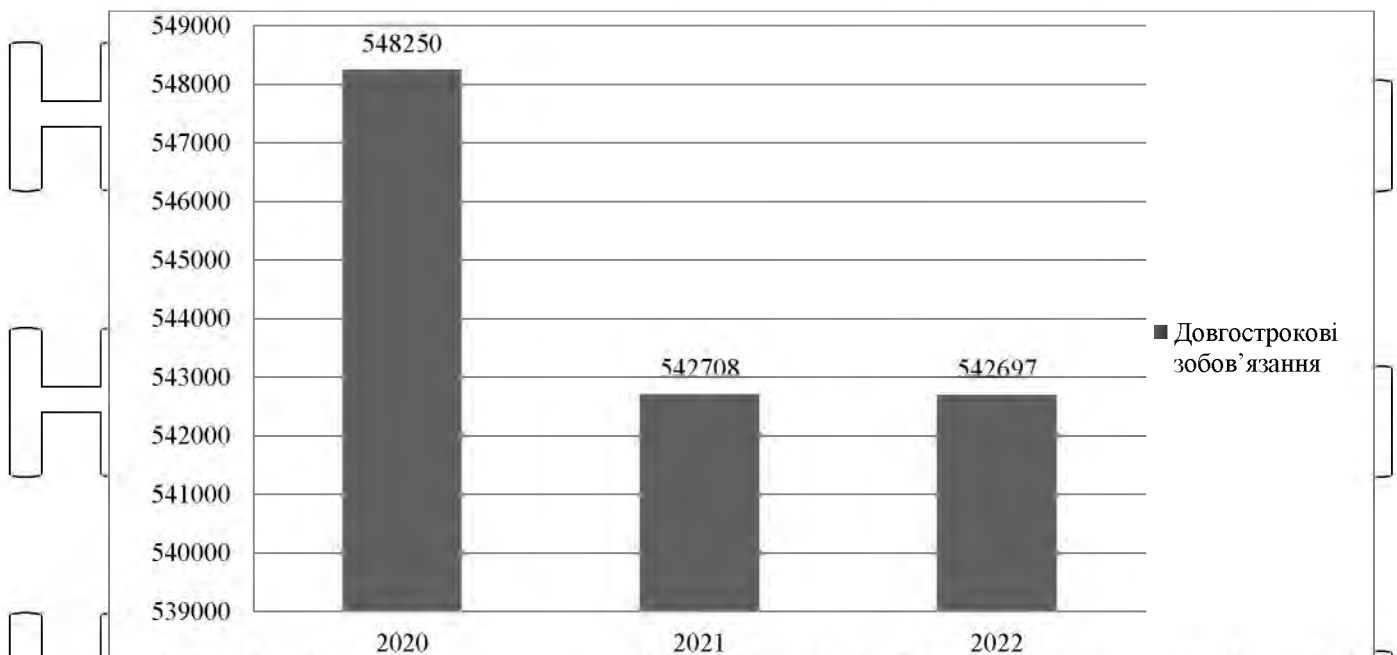

Рис. 2.7 Динаміка показників довгострокових зобов'язань ТОВ «КС ІМПЮТС» за 2020-2022 рр., тис. грн.

Зменшення короткострокових зобов'язань в основному пояснюється зниженням суми заборгованості перед постачальниками товарів, робіт і послуг на 159,4 мільйона гривень або на 68,1%, а також зменшенням поточного забезпечення на 25,8 мільйона гривень або на 57,6% (рис. 2.8).

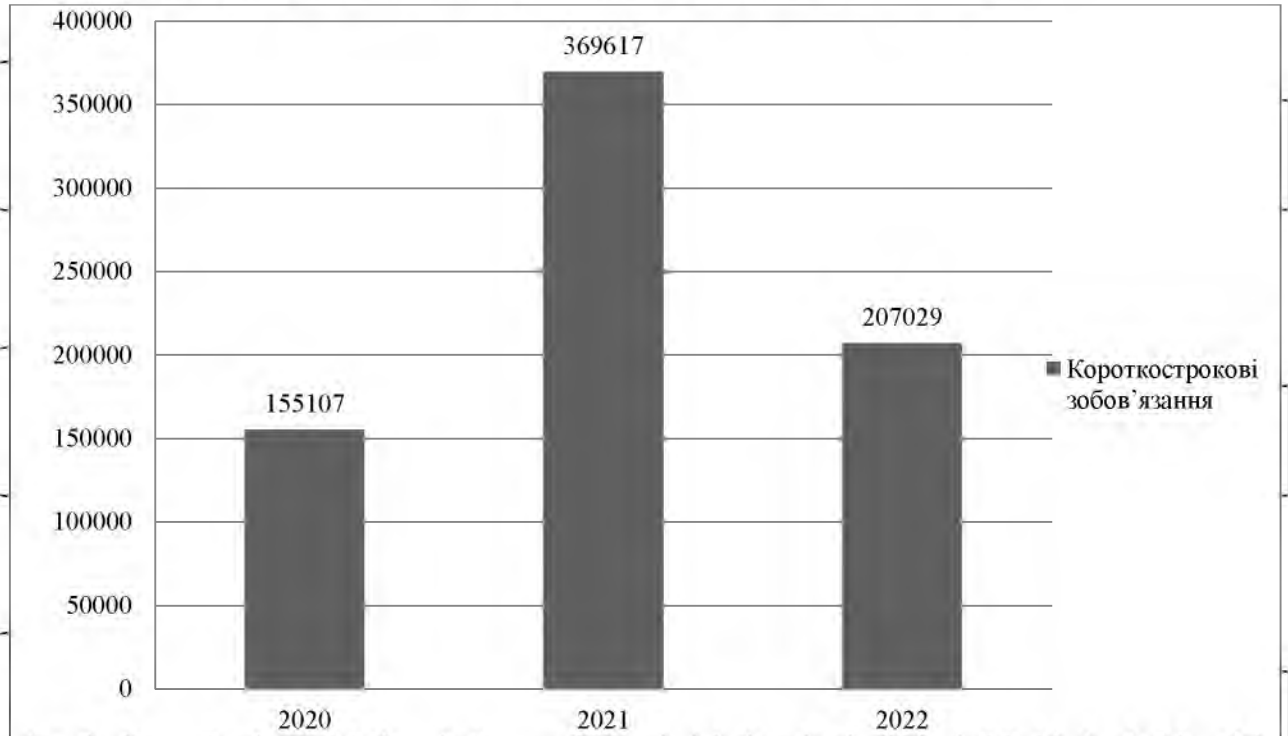

Рис. 2.8. Динаміка показників короткострокових зобов'язань ТОВ «КС ІМПОТС» за 2020-2022 рр., тис. грн.

Далі проаналізуємо структуру пасивів, що наведена у табл. 2.9.

Згідно з даними таблиці 2.9, можна зауважити, що в структурі пасивів ТОВ «КС ІМПОТС» найважливішу частку складає власний капітал, який становив 78,9% у 2022 році. Власний капітал розподіляється таким чином: додатковий капітал – 55,4%, пайовий капітал – 11,6%, нерозподілений прибуток – 1,2% та капітал у дооцінках – 10,7%. Структура власного капіталу підприємства у 2022 році проілюстрована на рисунку 2.9.

Таблиця 2.9

Аналіз структури пасивів ТОВ «КС ІМПІОТС» за 2021-2022 рр., %

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення 2022 до 2021 рр., +/-
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	12,8	11,1	11,6	0,5
Капітал у дооцінках	12,4	10,2	10,7	0,5
Додатковий капітал	48,7	52,9	55,4	2,5
Резервний капітал	0	0	0	-
Нерозподілений прибуток	1,1	1,3	1,2	-0,1
Усього за розділом I	75,0	75,5	78,9	3,4
II. Довгострокові зобов'язання				
Відстрочені податкові зобов'язання	16,9	14,6	15,2	0,6
Інші довгострокові зобов'язання	0	0	0	-
Усього за розділом II	16,9	14,6	15,2	0,6
III. Поточні зобов'язання				
Короткострокові кредити банків	0	0	0	-
Поточна заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	0	0	0	-
за товари, роботи, послуги	2,9	6,3	2,1	-4,2
за розрахунками з бюджетом	0,3	0,8	1,6	0,8
за розрахунками зі страхування	0,3	0,2	0,2	0
за розрахунками з оплати праці	0,9	0,9	0,8	-0,1
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	0,4	0,002	0,005	0,003
Поточні забезпечення	2,6	1,2	0,5	-0,7
Інші поточні зобов'язання	0,5	0,5	0,7	0,2
Усього за розділом III	8,1	9,9	5,9	-4
IV. Зобов'язання для продажу	0	0	0	-
V. Чиста вартість активів	0	0	0	-
Баланс	100	100	100	

Той факт, що у 2022 році значна сума нерозподіленого прибутку відсутня, свідчить про доцільність і правильність використання пайового і додаткового капіталу для створення стійких умов для розвитку підприємницької діяльності. Однак, важливо відзначити, що у 2022 році показник нерозподіленого прибутку мало змінився, що вказує на погіршення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства.

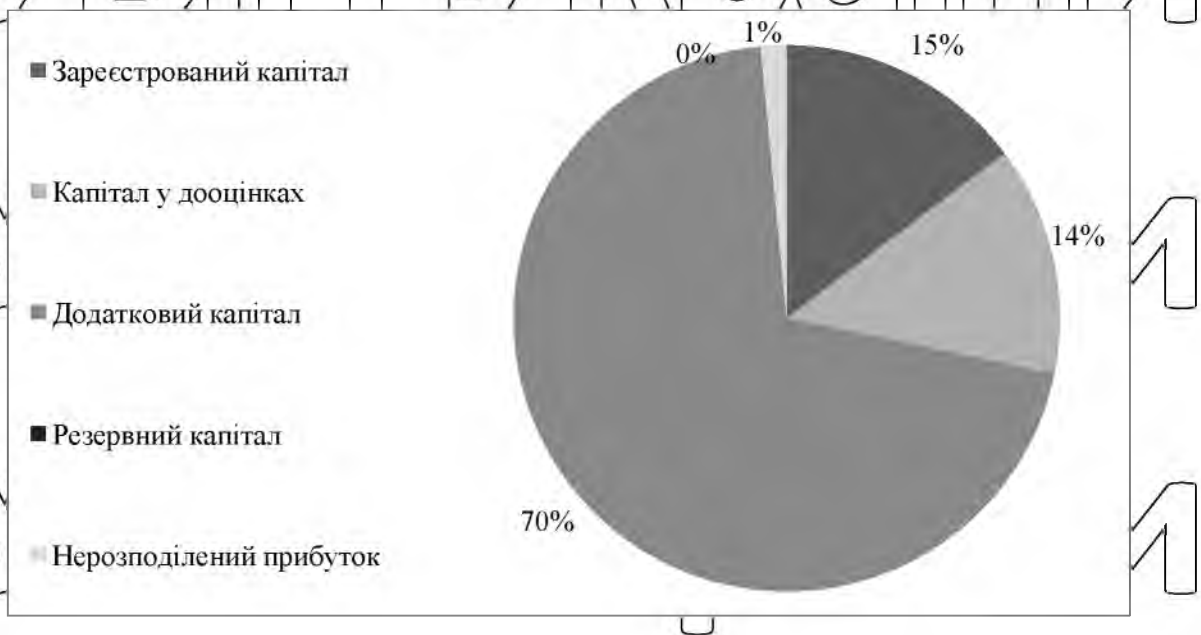

Рис. 2.9. Структура власного капіталу ТОВ «КС ІМПОТС» у 2022 р., %

У 2022 році довгострокові та короткострокові зобов'язання ТОВ «КС ІМПОТС» складають, відповідно, 15,2% і 5,9% загальної структури пасивів.

Збільшення власного капіталу при зменшенні короткострокових кредитів та при збереженні обсягів діяльності компанії може свідчити, як мінімум, про неефективне управління її пасивами. Якщо частина оборотних активів фінансується за рахунок довгострокових зобов'язань, це може бути тривожним показником як з точки зору залежності від залучених джерел коштів, так і з точки зору перспективної фінансової стійкості фірми.

Проте ця ситуація може відображати зміни у договірній політиці фірми, наприклад, коли торгова компанія розпочинає продаж істотних обсягів товарів за комісійними договорами. Реалізація відповідних оборотних активів (товарів

або матеріалів) зменшує розмір короткострокових зобов'язань, які зазначені у фінансовій звітності.

У ТОВ «КС ІМПОТС» джерела капіталу зменшилися упродовж 2021-2022 років через зменшення заборгованості перед кредиторами на 162,6 мільйона гривень, або 43,9%, що свідчить про покращення фінансової дисципліни компанії.

Порівняння дебіторської й кредиторської заборгованостей ТОВ «КС ІМПОТС» за 2021-2022 рр. наведено у табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Порівняльний баланс кредиторської і дебіторської заборгованості

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення 2022 до 2021 рр., +/-
1	2	3	4	5
Дебіторська заборгованість	548250	542708	542697	-11
Поточні зобов'язання	259288	369617	207029	-162588
Коефіцієнт співвідношення	2,1	1,5	2,6	1,1
Активне сальдо	288962	173091	335668	162577
Пасивне сальдо	-	-	-	-
Баланс	548250	542708	542697	-11

Як видно з таблиці 2.10, не зважаючи на загальне скорочення заборгованості, активний баланс заборгованості став пасивним протягом 2021-2022 років, що свідчить про значне використання власних коштів. Деякі теоретики з економіки розглядають це як нераціональне використання коштів, оскільки підприємство не повертає більше коштів у сферу обігу, ніж отримує з цього обігу. Однак практичні бухгалтери розглядають таку ситуацію позитивно, оскільки підприємство зобов'язане виплатити свої борги незалежно від стану заборгованості.

Отже, на основі аналізу капіталу та джерел його формування можна зробити висновок, що підприємство знаходиться у стані розвитку і збільшує

свій виробничий потенціал, що призводить до зростання активів і пасивів. Позитивним аспектом є висока частка власного капіталу в структурі джерел формування активів підприємства, зниження дебіторської та кредиторської заборгованості протягом останнього року. Однак негативним аспектом є збільшення короткострокових позикових коштів та зменшення обсягу готівкових коштів і короткострокових фінансових інвестицій.

2.3. Оцінка ефективності управління капіталом ТОВ «КС ІМПЮТС»

Фінансові результати та фінансовий стан підприємства залежать від ефективності використання капіталу та формування прибутків. У випадку успішного використання капіталу та ефективного формування прибутків підприємство покращує свій фінансовий стан. На відміну від цього, якщо капітал використовується неефективно, це призводить до погіршення фінансового стану підприємства. Таким чином, стабільний фінансовий стан підприємства – це результат компетентного управління різними факторами, які впливають на результати його діяльності, зокрема, управління капіталом та генерацію прибутку.

Тому далі проаналізуємо наступні показники: фінансової стійкості (табл. 2.11), платоспроможності ТОВ «КС ІМПЮТС» (табл. 2.12) та ділової активності підприємства (табл. 2.13).

Таблиця 2.11

Аналіз відносних показників фінансової стійкості

Показники	2020	2021	2022	Зміна 2022/2021
Коефіцієнт автономії	0,75	0,78	0,81	+0,03
Плеche фінансового важеля	0,23	0,35	0,25	-0,1
Коефіцієнт фінансової стабільності	3,1	2,89	3,93	+1,04
Коефіцієнт фінансової залежності	0,23	0,22	0,19	-0,03

Характеристики ліквідності служать для оцінки здатності підприємства відшкодувати свої короткострокові фінансові зобов'язання протягом одного року (рис. 2.10).

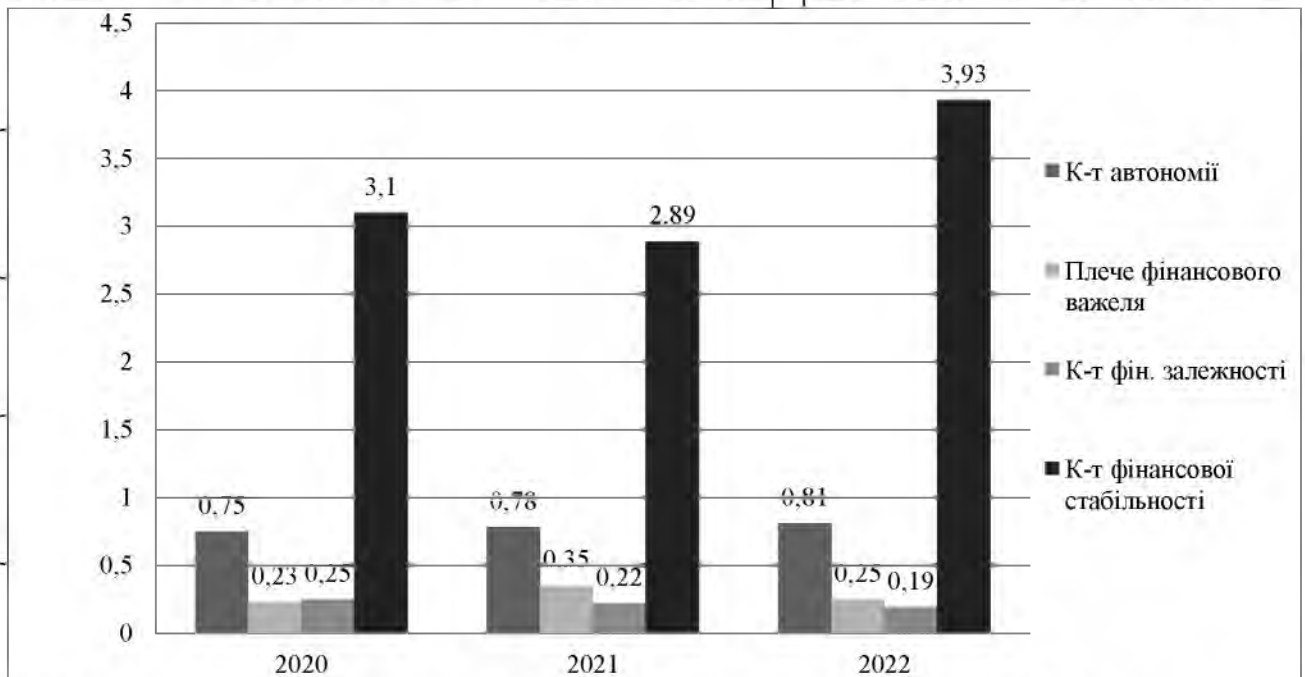

Рис. 2.10. Динаміка показників фінансової стійкості ТОВ «КС ІМПЮТС»

Параметри платіжної спроможності відображають ступінь захисту інтересів кредиторів та інвесторів, які мають довгострокові інвестиції у підприємство. Коефіцієнти ділової активності дозволяють оцінити ефективність та швидкість використання ресурсів підприємства. Показники рентабельності висвітлюють відносну ефективність фінансових результатів та фінансово-господарчої діяльності підприємства.

За допомогою фінансових коефіцієнтів можливо:

а) встановити напрямок розвитку підприємства, аналізуючи співвідношення фактичних показників звітного періоду та даних попередніх періодів;

б) визначити основні інвестиційні конкурентні переваги підприємства шляхом порівняння фінансових показників за звітний період з показниками схожих підприємств у тій же галузі;

в) провести аналіз ступеня фінансового ризику підприємства, оцінити можливість стану банкрутства та визначити сильні та слабкі сторони його фінансової діяльності шляхом порівняння фактичних фінансових показників з нормативними значеннями;

г) прогнозувати стратегію фінансового управління підприємством [30].

Після проведеного аналізу можна вказати, що на початку 2022 року в кожній гривні пасивів містилося 78 копійок власного капіталу, а на кінець року ця частка зросла до 81 копійки. Також, на початку року на кожен гривню власного капіталу припадало 35 копійок позичкового капіталу, але до кінця 2022 року ця частка скоротилася до 25 копійок. З іншого боку, на кожен гривню позичкового капіталу на початку року приходилося 2,89 копійки власного капіталу, але до кінця року цей показник виріс до 3,93 копійок.

Отже, фінансова стійкість ТОВ «КС ІМПОТС» в цілому може бути охарактеризована як задовільна і проявляє тенденцію до покращення. Таким чином, протягом 2022 року фінансова незалежність ТОВ «КС ІМПОТС» зросла.

Аналіз платоспроможності підприємства (табл. 2.12) показав, що протягом 2022 року поточні зобов'язання зросли у порівнянні з наявними грошовими коштами. Це добре відобразилося на коефіцієнті абсолютної ліквідності. На початку 2022 року підприємство мало достатньо резервів для погашення поточних зобов'язань у 3,23 рази, але до кінця року ця цифра зросла до 5,93 разів. Цей показник перевищує норматив та показує подальше покращення.

На початку року підприємство могло б погасити поточні зобов'язання готівкою та коштами майже в 4 рази, і до кінця року ця цифра зросла, дозволяючи підприємству погасити поточну заборгованість з великим запасом в 6,6 рази (рис. 2.11).

Таблиця 2.12

Аналіз платоспроможності підприємства

Показники	2020	2021	2022	Зміна 2022/2021
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	3,22	3,23	5,93	+2,7
Коефіцієнт швидкої ліквідності	4,5	5,47	12,4	+6,93
Покриття балансу	5,5	5,58	12,64	+7,06

Якщо би підприємство використало всі свої оборотні активи на початку 2022 року, воно могло би погасити свої борги з великим залишком у 5,5 разів, і ця цифра досягла 12,4 рази до кінця 2022 року.

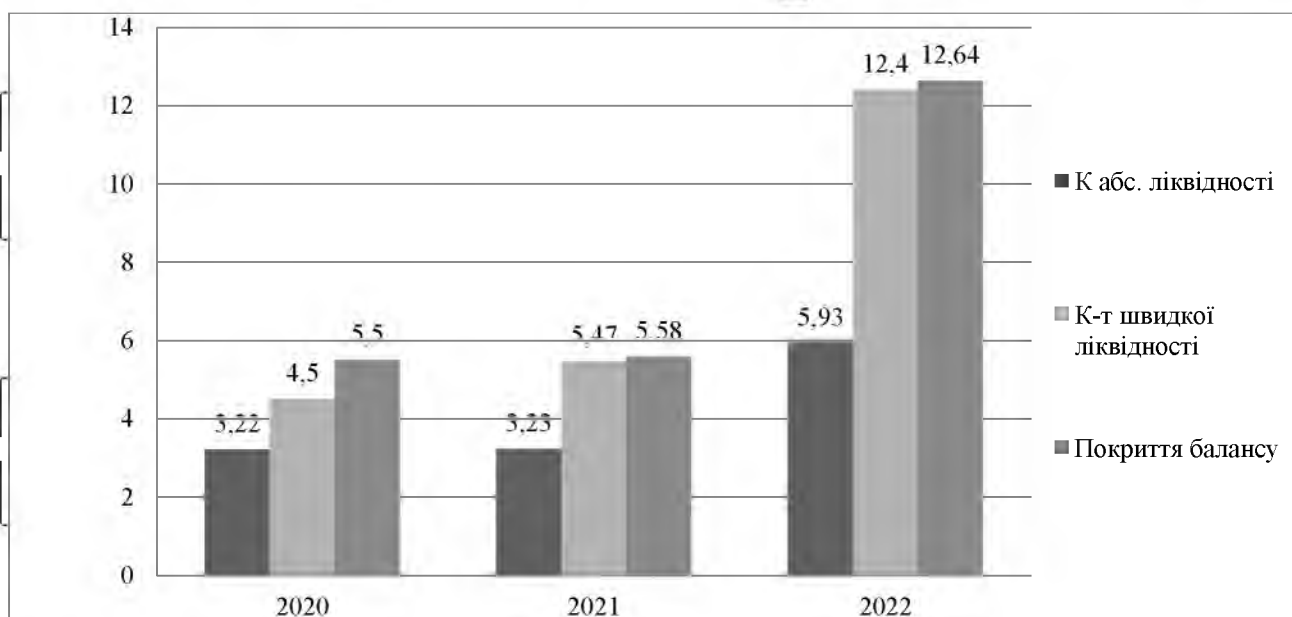

Рис. 2.11. Динаміка показників платоспроможності ТОВ «КС ІМПОСТС»

Підприємство володіє великими обсягами чистих оборотних активів після повного погашення поточних зобов'язань. На кінець 2022 року, незважаючи на зменшення цього показника на 1159,8 млн. грн., в активах залишилося 1351,7 млн. грн., які можна ефективно використовувати для відшкодування довгострокових зобов'язань.

Отже, платоспроможність підприємства можна оцінити як задовільну з тенденцією до подальшого покращення. ТОВ «КС ІМПІОТС» володіє достатньою ліквідністю і може перетворювати свої активи на гроші для вчасного виконання всіх необхідних платежів при настанні їх строків.

Аналіз показників ділової активності (табл. 2.13) показав, що майже всі показники покращилися протягом 2022 р.

Аналіз динаміки ділової активності

Таблиця 2.13

Показники	2020	2021	2022	Зміна 2022/2021
К оборотності активів	0,47	0,12	0,13	0,01
К оборотності оборотних активів	0,10	0,27	0,29	0,02
К оборотності запасів	1,56	0,95	1,37	0,42
К оборотності власного капіталу	0,63	0,16	0,16	0
Строк погашення дебіторської заборгованості	327	240	182,5	-57,5
Строк погашення кредиторської заборгованості	231	243	101	-142

У 2021 році кошти, інвестовані в майно підприємства, обернулися 0,12 разів, тоді як у 2022 році цей показник збільшився до 0,13 раза. Оборотні активи обернулися 0,27 рази у 2021 році, і 0,29 рази у 2022 році. Збільшення оборотності оборотних активів корисно для функціонування підприємства, оскільки допомагає уникнути надмірного накопичення оборотних коштів в обороті (рис. 2.12).

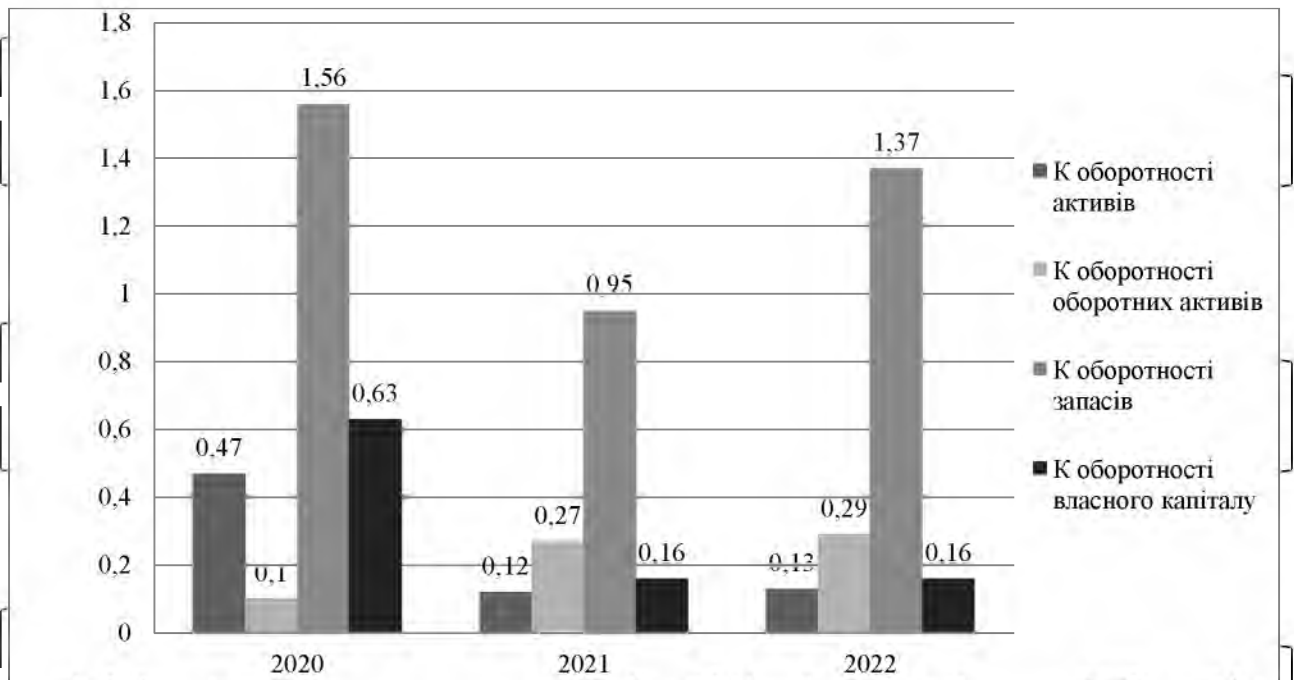

Рис. 2.12. Динаміка показників ділової активності ТОВ «КС ІМПОРТ»

У 2022 році оборотність запасів покращилася на 0,42 і досягла 1,37 оборотів щорічно. Коефіцієнт оборотності власного капіталу залишився незмінним і становив 0,16 рази. Іншими словами, кожна гривня власного капіталу приносила прибуток у розмірі 0,16 гривні протягом 2022 року.

У 2021 році середній період, за який покупці повертали заборгованість підприємству, становив 240 днів. У 2022 році цей середній час скоротився на 57,5 днів і становив 182,5 днів. Це свідчить про те, що підприємство стає менш залежним від джерел фінансування.

Зменшилися строки, за які підприємство розраховується зі своїми постачальниками: у 2021 році вони склали 243 дні, а в 2022 році вже 101 день. Це свідчить про підвищення фінансової стійкості та здатності підприємства до виконання фінансових зобов'язань. Порівнюючи терміни кредитування, надані покупцям, та самого підприємства ТОВ «КС ІМПОРТ», можна побачити, що підприємство пропонує більш вигідні умови співпраці, ніж ті, які воно само отримує.

Показники рентабельності відображають результативність діяльності підприємства як в цілому, так і в окремих сферах, таких як комерційна,

інвестиційна та інші. Вони набагато більш повно, ніж прибуток, віддзеркалюють кінцеві результати ведення бізнесу і вказують на те, як ефективно використовуються фінансові ресурси. Показники рентабельності широко використовуються як інструмент у прийнятті рішень щодо інвестиційної політики та встановленні цін.

Аналіз рентабельності активів ТОВ «КС ІМПІОТС» наведений табл. 2.14.

Таблиця 2.14

Аналіз рентабельності діяльності

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Зміна 2022/2021
Рентабельність капіталу (активів), %	15,47	25,18	26,10	+0,92
Рентабельність власного капіталу, %	9,63	2,96	1,73	-1,23
Рентабельність виробничих фондів, %	12,13	1,66	2,35	+0,69
Рентабельність продукції підприємства, %	32,12	14,75	24,92	+10,17

За допомогою таблиці 2.14 можна визначити, що ризик знаходиться на низькому рівні. Прибуток є великим, а запасу міцності вистачає. Прибуток значно перевищує вартість активів, що свідчить про задовільне функціонування ТОВ «КС ІМПІОТС» (рис. 2.13). Рентабельність – це відносний показник рівня прибутковості бізнесу.

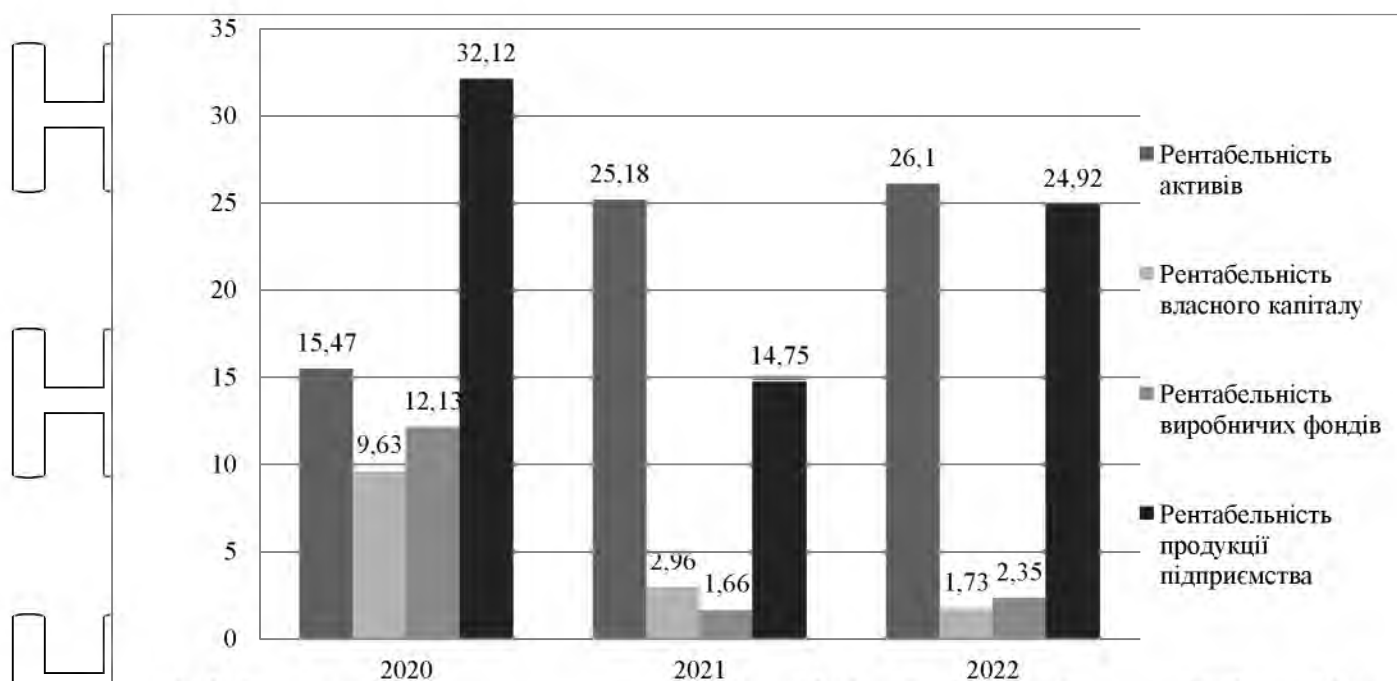

Рис. 2.13. Динаміка показників рентабельності діяльності ТОВ «КС ІМПОТС»

Отже, ТОВ «КС ІМПОТС» є перспективним вітчизняним підприємством. Для розуміння розвитку підприємства та його діяльності було проведено аналіз фінансового стану компанії, зокрема, були розглянуті фінансово-економічні показники, такі як фінансова стійкість, платоспроможність, ліквідність та динаміка ділової активності. На основі цього аналізу можна зробити висновок, що ТОВ «КС ІМПОТС» знаходиться в конкурентному стані, оскільки більшість показників мають тенденцію до покращення.

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ТОВ
«КС ІМПОТС»**3.1. Оптимізація структури капіталу підприємства та джерел його формування**

Структура капіталу ТОВ «КС ІМПОТС» відображає співвідношення між власним та позиковим капіталом, які використовуються для розвитку і при цьому залучаються різноманітні джерела фінансування з орієнтацією на довгостроковий розвиток підприємства. Від вибору методів і прийомів оптимізації структури капіталу залежить кінцевий результат стратегії розвитку компанії.

Є точка зору, що власний капітал іноді розглядається як ресурс без витрат, але важливо пам'ятати, що вартість власного капіталу визначається дивідендами, а їх виплата призводить до збільшення фінансового навантаження. Світовий досвід показує, що фінансування за рахунок власного капіталу допомагає зменшити певні фінансові ризики для бізнесу, але при цьому може призвести до обмеження зростання обсягів бізнесу і прибутку.

Якщо мова йде про позиковий капітал, в цьому плані він дозволяє збільшити прибутковість за умови грамотного управління і розподілу. Але при цьому суть капіталу не вибудовується ідеально, оскільки при використанні позикових коштів більше власних, виникають інші ризики, наприклад, небезпека виникнення неплатоспроможності.

Для того, щоб побудувати оптимальну структуру капіталу підприємства, потрібно вивчити методи оптимізації структури капіталу, і, відповідно, завдання фінансової стратегії компанії. Далі розглянемо методи оптимізації структури капіталу.

Перший підхід, що можна охарактеризувати як «традиційний», включає в себе використання кредитів. У таких випадках важливим є обдумане

структурування схеми кредитування, включаючи залучення як довгострокового, так і короткострокового кредитування. Другий метод передбачає використання операційного важеля, коли обсяг кредиторської та дебіторської заборгованості знаходяться в узгодженій пропорції. У такому випадку можливо змінювати це співвідношення в залежності від фінансового стану компанії.

Розглядаючи відмінності методів, важливо зазначити, що оптимізація структури капіталу стає частиною фінансової стратегії компанії. Перед тим, як встановлювати конкретні цілі, фінансовий відділ ретельно досліджує і аналізує фінансовий стан, аналізує баланси попередніх періодів, щоб отримати інформацію про використовувану структуру капіталу.

Головними завданнями, які ставляться перед ТОВ «КС ІМПОТС» для досягнення своїх цілей, є (рис. 3.1):

Рис. 3.1. Головні завдання ТОВ «КС ІМПОТС»

При розгляді оптимізації структури капіталу компанії, корисно побудувати послідовні кроки, які спрямовані на визначення найкращої структури. Цей алгоритм наведений на рис. 3.2:

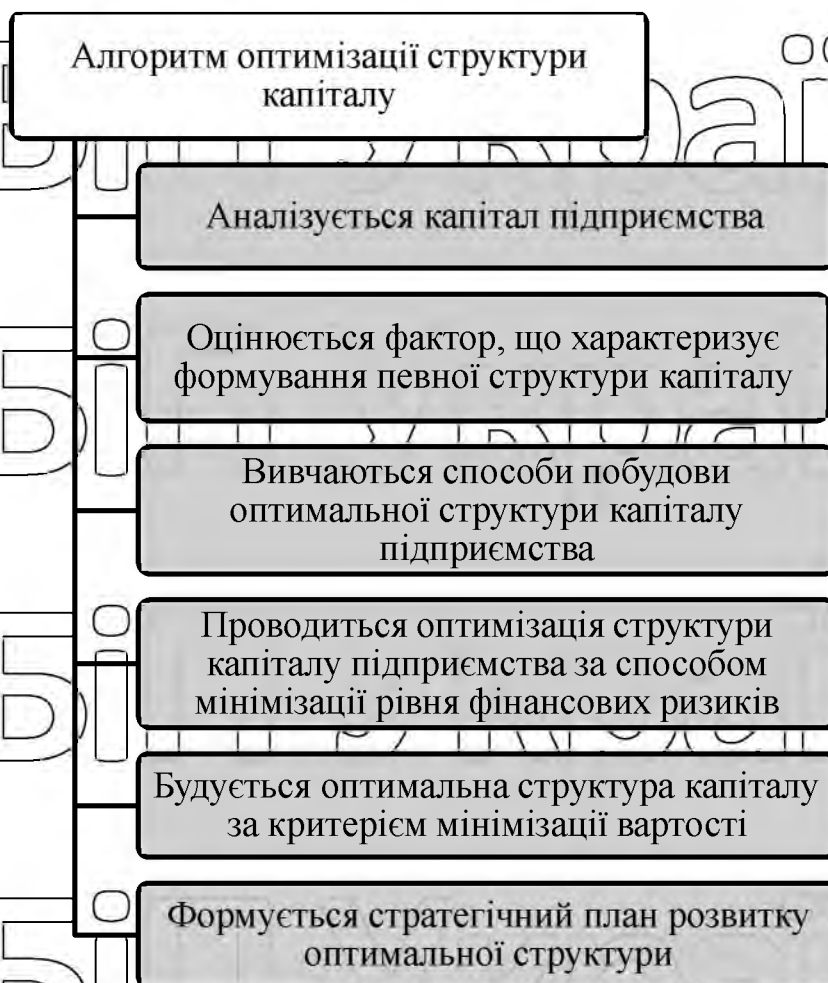

Рис. 3.2 Алгоритм оптимізації структури капіталу

Після розробки алгоритму, спрямованого на досягнення відповідної структури капіталу компанії, важливо проаналізувати всі етапи цього процесу. Часто фінансова стратегія не відповідає стратегічним цілям компанії через неправильне вирішення питань фінансування. Зокрема, взаємодія між менеджерами і власниками впливає на розвиток підприємства, включаючи співвідношення між позиковим та власним капіталом, які формують структуру капіталу.

Представимо на графіку головні етапи оптимізації структури джерел фінансування для ТОВ «КС ІМПІОТС» (рис. 3.3).

Рис. 3.3. Основні етапи оптимізації структури джерел фінансування, запропоновані керівництву ТОВ «КС ІМПОТС»

Основним критерієм визначення прийнятності конкретної структури фінансування є середньозважена ціна капіталу. Раціональним є вибір такого складу джерел фінансування, при якому середньозважена ціна капіталу є найнижчою (табл. 3.1).

З таблиці 3.1 можна зрозуміти, що при відношенні власного і позикового капіталу 70% до 30%, середньозважена вартість загального капіталу буде мінімальною, що означає мінімальні витрати на залучення фінансових ресурсів та більший прибуток.

Таблиця 3.1

Розрахунок середньозваженої вартості капіталу ТОВ «КС ІМПІОТС» при різній його структурі

Показники	Варіанти розрахунку					
	1	2	3	4	5	6
Загальна потреба в капіталі	100	100	100	100	100	100
Варіанти структури капіталу, %						
а) власний капітал	25	30	40	50	65	70
б) позиковий капітал	75	70	60	50	35	30
Рівень рентабельності власного капіталу, %	31,6	26,3	19,7	15,8	12,2	11,3
Рівень ставки відсотка за кредит з урахуванням премії за ризик, %	19	18,5	18	17,5	17	16,5
Рівень ставки відсотка за кредит з урахуванням податкового коректора	15,2	14,8	14,4	14	13,6	13,2
Вартість складових частин капіталу, %						
а) власної частини капіталу	7,9	7,9	7,9	7,9	7,9	7,9
б) позикової частини капіталу	11,4	10,3	8,6	7	4,8	3,9
Середньозважена вартість капіталу, %	19,3	18,2	16,5	14,9	12,7	11,9

Проте слід враховувати, що модель середньозваженої вартості капіталу має свої обмеження. Вона не враховує рівень фінансових ризиків, пов'язаних з власним і позиковим капіталом, і ґрунтується на облікових характеристиках, що не надає можливості оцінити реальну вартість власного капіталу. Значення фінансової стійкості та фінансового стану підприємства у багатьох відношеннях залежать від оптимальності співвідношення власного і позикового капіталу.

Розглянемо процес оптимізації структури капіталу ТОВ «КС ІМПІОТС» за критерієм мінімізації середньозваженої вартості капіталу (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Розрахунок середньозваженої вартості капіталу ТОВ «КС ІМПОТС» за критерієм мінімізації

Показник	Варіант розрахунків							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Загальна потреба у капіталі, млрд. грн	9,8	9,8	9,8	9,8	9,8	9,8	9,8	9,8
Варіанти структури капіталу:								
- акціонерний, %	30	40	50	60	70	80	90	100
- позиковий, %	70	60	50	40	30	20	10	0
Рівень дивідендних виплат, %	4	4,5	5	5,5	6	6,5	7	7,5
Рівень ставки за кредит, %	18	16	16	14	12	12	10	0
Ставка податку на прибуток, %	20	20	20	20	20	20	20	20
Середньозважена вартість капіталу, %	11,28	9,48	8,90	7,78	7,08	7,12	7,10	7,50

Згідно з розрахунками у таблиці 3.2. видно, що мінімальна середньозважена вартість капіталу ТОВ «КС ІМПОТС» досягається при співвідношенні власного та позикового капіталу у пропорції 70% до 30% відповідно. Оскільки залежність між вартістю підприємства та середньозваженою вартістю капіталу зворотна, за такої структури капіталу ТОВ «КС ІМПОТС» та інших рівних умов реальна ринкова вартість ТОВ «КС ІМПОТС» буде максимальною.

Таким чином, при оптимізації структури капіталу за даним критерієм ТОВ «КС ІМПОТС» може бути рекомендовано більше використовувати власні кошти, знизити частку позикових у відношенні до переважання частки

власних коштів ТОВ «КС ІМПОТС» (70%: 30%).

НУБІП УКРАЇНИ

3.2. Заходи щодо підвищення ефективності управління капіталом

підприємства

НУБІП УКРАЇНИ

Як показало проведене дослідження, ТОВ «КС ІМПОТС» має прихований інвестиційний потенціал. Отже, підприємство має можливість

розширити виробничу базу як за рахунок власних коштів, так і за рахунок

НУБІП УКРАЇНИ

довгострокових кредитів. У результаті аналізу вдалося виявити, що частка

участі власних коштів у формуванні оборотного капіталу суб'єкта

господарювання занадто велика, про що свідчить велике значення коефіцієнта

забезпеченості власними оборотними коштами. Це свідчить, що наявні

ресурси використовуються неефективно. Однак необхідно зазначити, що існує

НУБІП УКРАЇНИ

важлива проблема, яку важко розв'язати, – проблема погашення дебіторської заборгованості, що має високий рівень.

Протягом досліджуваного періоду величина дебіторської заборгованості

ТОВ «КС ІМПОТС» значною мірою перевищувала обсяг кредиторської

НУБІП УКРАЇНИ

заборгованості. Це негативний фактор, який у майбутньому створить загрозу

для фінансової стійкості. Тому існує необхідність активізації роботи з

повернення заборгованості за надані, але не сплачені послуги, тобто,

вивільнення коштів шляхом скорочення дебіторської заборгованості.

Слід зазначити, що основним та постійним замовником послуг ТОВ «КС

НУБІП УКРАЇНИ

ІМПОТС» є ТОВ «Кернел-Трейд», частка яких у загальному обсязі послуг

складає 41%. У зв'язку з цим підприємству слід орієнтуватися на максимально

можливу диверсифікацію клієнтів-дебіторів з метою зменшення ризику

несплати монопольним замовником.

НУБІП УКРАЇНИ

ТОВ «КС ІМПОТС» також рекомендується приділити особливу увагу

стимулюванню попиту. Крім того, до збільшення прибутку можуть призвести

такі чинники як зниження собівартості продукції, і також збільшення виручки,

тобто обсягу продажів.

Фактори зниження собівартості – це кількісно порівняні можливості економії витрат. Економія, що зумовлює фактичне зниження собівартості, розраховується за таким складом чинників:

1. Підвищення технічного рівня виробництва: впровадження нової, прогресивної технології, механізація та автоматизація виробничих процесів; покращення використання та застосування нових видів сировини та матеріалів; зміна конструкції та технічні характеристики виробів; інші фактори, що підвищують технічний рівень виробництва.

2. Удосконалення організації виробництва та праці.

3. Зміна обсягу та структури продукції, які можуть призвести до відносного зменшення умовно-постійних витрат (крім амортизації), відносного зменшення амортизаційних відрахувань, зміни номенклатури та асортименту продукції, підвищення її якості.

4. Полпшення використання природних ресурсів.

5. Галузеві чинники. До них відносяться введення та освоєння нових цехів, виробничих одиниць та виробництв, підготовка та освоєння виробництва в діючих об'єднаннях та на підприємствах; інші фактори.

Шляхи зниження собівартості вибираються підприємством самостійно відповідно до його інтересів, сфер діяльності, фінансових та інших можливостей.

Збільшення обсягу виробництва потребує додаткових витрат, зокрема оборотних коштів, а збільшення обсягу продажу вимагає завоювання певних сегментів ринку. Слід зазначити, що підприємству необхідно знизити витрати не тільки з метою збільшення прибутку, а й у зв'язку з конкурентною боротьбою та необхідністю зниження цін на продукцію, що випускається, і послуги, що надаються, у певних ситуаціях.

На зниження витрат підприємства можуть вплинути такі чинники, як:

- досягнення відповідного рівня продуктивності праці;
- забезпечення відповідної оборотності коштів та їх джерел,

- оптимізація змінних витрат підприємства;
 - оптимізація постійних витрат, тобто, загальновиробничих, загальногосподарських та комерційних витрат,

- оптимізація структури капіталу підприємства, власних та позикових коштів;

- запровадження управлінського обліку, удосконалення бюджетування;
 - усунення втрат та непродуктивних витрат та ін.

У першому випадку, коли зміняться норми виробітку та розцінки, підприємство отримає економію на заробітній платі робітників. Таким чином, проведення організаційно-технічних заходів з відповідним переглядом норм виробітку дозволить знизити собівартість послуг за рахунок зменшення частки заробітної плати в одиниці послуг одночасно із зростанням середньої заробітної плати робітників.

У другому випадку, коли встановлені норми виробітку та розцінки не зміняться, величина витрат на заробітну плату робітників у собівартості одиниці послуг не зменшиться. Звідси випливає, що чим більше надається послуг, тим менша частка загальновиробничих витрат в її собівартості.

Зі зростанням обсягу наданих послуг прибуток підприємства збільшиться не тільки за рахунок зниження собівартості, а й унаслідок збільшення кількості послуг. Таким чином, чим більший обсяг надання послуг, тим за інших рівних умов більшою буде сума прибутку, який отримує підприємство.

До основних факторів збільшення обсягу продажів та виручки для досліджуваного підприємства можна віднести:

- розширення асортименту послуг;
- дотримання укладених договорів;
- оптимізація цін та ціноутворення;

- забезпечення найвищої якості продукції, робіт, послуг;
- періодичний перегляд політики комерційного кредитування;
- завоювання та освоєння нових ринків.

У результаті аналізу було виявлено зменшення показника фондоддачі основних засобів, що свідчить про зниження ефективності використання основних засобів у 2022 році порівняно з 2021 роком. Також було виявлено незначне падіння ефективності використання основних засобів підприємства протягом усього періоду, що аналізується. Поліпшити значення даних показників можна як за рахунок збільшення виручки чи прибутку від продажу, так і через зменшення середньої вартості основних засобів.

Одним з варіантів вирішення цієї проблеми може бути використання зворотного лізингу. Лізинг є одним зі способів прискореного оновлення основних засобів. Він дає змогу підприємству одержати у своє розпорядження засоби виробництва, не купуючи їх і не стаючи їхнім власником.

Лізинг є одним із найпрогресивніших методів фінансування виробництва, здатних забезпечити сучасним підприємствам доступ до передових технологій. Сьогодні це один із небагатьох способів протягом тривалого часу в середньостроковій перспективі можливості фінансування, які доступні для вітчизняних підприємств.

Недоліком лізингу порівняно з кредитами банку є його вища вартість, оскільки лізингові платежі, які платить підприємство-лізингоодержувач лізинговій установі, мають покривати амортизацію майна, вартість вкладених грошей і винагороду за обслуговування покупця.

Проте у лізингу для орендаря є багато переваг:

1. Підприємство-користувач звільняють від необхідності інвестування одноразової значної суми, а тимчасово вивільнені суми грошових коштів може бути використано на поповнення власного оборотного капіталу, що підвищує його фінансову стійкість.

2. Гроші, заплачені за оренду, враховують як поточні витрати, що входять у собівартість продукції, у результаті чого на цю суму зменшується оподатковуваний прибуток.

3. Підприємство-орендар замість звичайного гарантійного терміну одержує гарантійне обслуговування обладнання на весь термін оренди.

4. З'являється можливість швидкого нарощування виробничої потужності, впровадження досягнень науково-технічного прогресу, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємства.

Крім того, лізинг дає підприємству-орендатору певні нефінансові переваги. Для підприємства, що використовує обладнання, яке швидко застаріває, це може бути засобом, щоб застрахуватися від його знецінення. Цей засіб буде тим ефективнішим, проте й дорожчим, чим термін договору менший від терміну фізичної служби орендованого майна.

Лізинг як альтернативний фінансовий прийом заміняє джерела довгострокового і короткострокового фінансування. Тому переваги і недоліки лізингових операцій порівнюють насамперед з перевагами й недоліками традиційних джерел фінансування інвестицій (довгострокових і середньострокових кредитів).

Договори як звичайного, так і зворотного лізингу укладаються терміном понад рік при загальному максимальному терміні 3 роки. Якщо в лізинг здається нерухомість, то термін може збільшитися до 5 років.

Ефект від лізингу може бути не лише економічний, а й соціальний, що виражається у полегшенні та поліпшенні умов праці працівників підприємства.

Таким чином, застосування зворотного лізингу дозволить підприємству заощадити на податку на прибуток, а також отримати додатковий чистий прибуток, що дуже важливо в умовах ринку та конкуренції. Це дозволяє судити про ефективність та практичну значущість запропонованого заходу.

Так, нами було запропоновано заходи щодо покращення ефективності використання капіталу ТОВ «КС ІМПОТС», а саме: підвищення інвестиційної та ділової активності підприємства, а також активізація роботи з повернення дебіторської заборгованості, збільшення обсягу продажів, стимулювання попиту, збільшення продуктивності праці з метою зниження собівартості послуг, а також пропозиція про використання зворотного лізингу як альтернативи банківському кредиту.

НУБІП України

3.3. Оцінка економічної ефективності запропонованих заходів

Основними складовими прогнозного звіту про фінансові результати є загальна сума виручки та витрат. У той же час слід пам'ятати, що зміна однієї зі статей може спричинити суттєві зміни чистого прибутку.

Управлінські витрати оцінюються за рівнем, що склався у звітному періоді або розглядаються як постійна величина. Динаміка зміни інших статей доходів і витрат, не пов'язаних з поточною діяльністю, є не випадковою і повторюваною, а також значно впливає на фінансовий результат ТОВ «КС ІМПОРТ». Такі доходи та витрати є суттєвими, і їх слід врахувати у прогнозованому звіті про фінансові результати.

Метою прогнозування звіту про фінансові результати є отримання прогнозованої величини нерозподіленого прибутку. Для її одержання слід також врахувати податки, що сплачуються підприємством з прибутку. Прогнозний чистий прибуток формує відповідну статтю прогнозного балансу підприємства.

Існує кілька способів складання прогнозного балансу. До найчастіше застосовуваних можна віднести такі способи:

- метод з урахуванням пропорційної залежності показників від обсягу продажів;
- методи з використанням математичного апарату;
- спеціалізовані методи.

Скористаємося першим підходом до прогнозування балансу на основі методу пропорційної залежності статей балансу від обсягу реалізації та опишемо процедуру складання проекту балансу при використанні даного методу. Для початку необхідно визначити бажаний до досягнення прогнозованого періоду приріст обсягу реалізації. ТОВ «КС ІМПОРТ» у 2022 році використало свої виробничі потужності на 80%, у зв'язку з цим воно має

у своєму розпорядженні внутрішній резерв для нарощування обсягів реалізації. Так, підприємство досягло обсягу реалізації 2018,2 тис. грн., при недовному використанні виробничих потужностей. Без збільшення основних засобів підприємство зможе досягти обсяг реалізації, що становить 2522,8 тис.

грн. (2018,2/0,8). Отже, скоригований темп приросту обсягу реалізації з урахуванням повного завантаження становитиме 25% ($2522,8 / 2018,2 \cdot 100 - 100$).

У цьому випадку нарощування основних засобів не потрібне, і вони будуть використані на повну потужність. Одночасно це означає, що фінансування підприємству знадобиться у меншому розмірі, ніж, якби воно передбачало збільшення виробничих потужностей на 25%.

Далі необхідно визначити ті статті, які змінюються у тій самій пропорції, що й обсяг реалізації (інші оборотні активи, запаси, дебіторська заборгованість, кошти, резервний капітал, кредиторська заборгованість, інші пасиви). Дані статті збільшуються на стільки ж відсотків, на скільки й обсяг виручки від реалізації. Довгострокові зобов'язання та статутний капітал залишаємо незмінними.

У таблиці 3.3 представлено прогнозу бухгалтерську (фінансову) звітність, складену за описаним вище методом. Розрахунок виконано за умови зростання обсягу реалізації на 25% щодо 2022 року.

Завдяки запропонованим заходам щодо зменшення дебіторської заборгованості вдасться знизити її приріст до 15% замість 25%. За умови реалізації на практиці описаних раніше заходів щодо зниження витрат підприємству вдасться знизити собівартість і вона зростатиме меншими темпами, ніж виручка, тобто на 10% замість 25%.

Таблиця 3.3

Прогнозна бухгалтерська (фінансова) звітність

Показники	Прогноз	
	Поточний рік	Прогноз
1. Бухгалтерський баланс		

АКТИВ		
Основні засоби	1834,9	1834,9
Запаси	269,8	337,3
Дебіторська заборгованість	478,0	597,5
Гроші та еквіваленти	621,9	777,4
Усього	3567,7	3959,6
ПАСИВ		
Зареєстрований (найовий) капітал	415,6	415,6
Капітал у дооцінках	380,9	476,1
Додатковий капітал	1977,5	2471,9
Довгострокові зобов'язання	542,7	542,7
Поточні зобов'язання	207,0	258,8
Усього	3567,7	4165,1
Потреба у зовнішньому фінансуванні		205,5
2. Звіт про фінансові результати		
Чистий дохід від реалізації товарів	2018,2	2522,8
Собівартість реалізованої продукції	1405,2	1756,5
Валовий прибуток (збиток)	613,0	766,3
Фінансовий результат від операційної діяльності	71,3	89,1
Фінансовий результат до оподаткування	74,8	93,5
Чистий прибуток (збиток)	48,8	61,0

Інші витрати збільшаться пропорційно до виручки, оскільки будуть потрібні додаткові витрати на дослідження кон'юнктури ринку, збір інформації, безпосередньо пов'язаної з виробництвом і реалізацією товарів, робіт і послуг; також витрати, пов'язані із впровадженням технологій виробництва, а також методів організації виробництва та управління; внески щодо обов'язкового соціального страхування; витрати на забезпечення нормальних умов праці та заходів з техніки безпеки та ін.

У процесі аналізу було виявлено перевищення фактичної величини чистого оборотного капіталу у 2022 р. над розрахованою величиною

достатнього чистого оборотного капіталу, що дорівнює 205,5 тис. грн.

Організація має можливість без шкоди для незалежності свого фінансового стану залучити короткострокові позикові кошти, які дозволять наростити темпи розвитку, підвищити ефективність діяльності. Однак необхідно перевірити економічну доцільність залучення позикових коштів і те, чи не переважить сума процентних платежів за кредитом, що залучається, можливу вигоду від використання цих коштів.

Так, ефект фінансового важеля (ЕФВ) виражає додавання до рентабельності власного капіталу, отримане завдяки використанню банківського кредиту, незважаючи на його платність. Таким чином, для ТОВ «КС ІМПІОТС» диференціал фінансового важеля у плановому періоді матиме позитивне значення, якщо ставка позичкового відсотка буде меншою за 2,76%.

Так, підприємство може взяти короткостроковий кредит на один календарний місяць за ставкою до 33% річних, яка розраховується за формулою простого відсотка. Це означає, що позикові кошти, взяті за цією вартістю, даватиме зростання рентабельності власного капіталу.

Прогнозна бухгалтерська (фінансова) звітність необхідна для розрахунку та аналізу очікуваних значень фінансових показників та оцінки майбутнього фінансового стану підприємства в цілому. Розглянемо, як проведені заходи вплинули на структуру активів підприємства, тобто розміщення капіталу, що є у його розпорядженні (таблиця 3.4).

Таблиця 3.4

Аналіз динаміки та структури активів ТОВ «КС ІМПІОТС» після запропонованих заходів

Тип активів	Поточний рік		Прогноз		Абсолютне відхилення	Темп приросту,
	млн.грн	питома	млн.грн	питома		

		вага, %		вага, %		%
Необоротні активи	2164,0	60,7	2324,5	58,7	160,5	7,4
Оборотні активи	1403,7	39,3	1636,1	41,3	232,4	16,6
Усього	3567,7	100	3959,6	100	361,9	10,9

З наведеної таблиці видно, що у зв'язку з проведеними заходами структура активів підприємства дещо змінилася. Змінилася органічна будова капіталу: у 2022 році відношення основного капіталу до оборотного становило 0,166, а в плановому році становитиме 0,109, що сприятиме прискоренню оборотності необоротних активів (рис. 3.4). Результатом цього є умовне вивільнення коштів у найбільш мобільних формах.

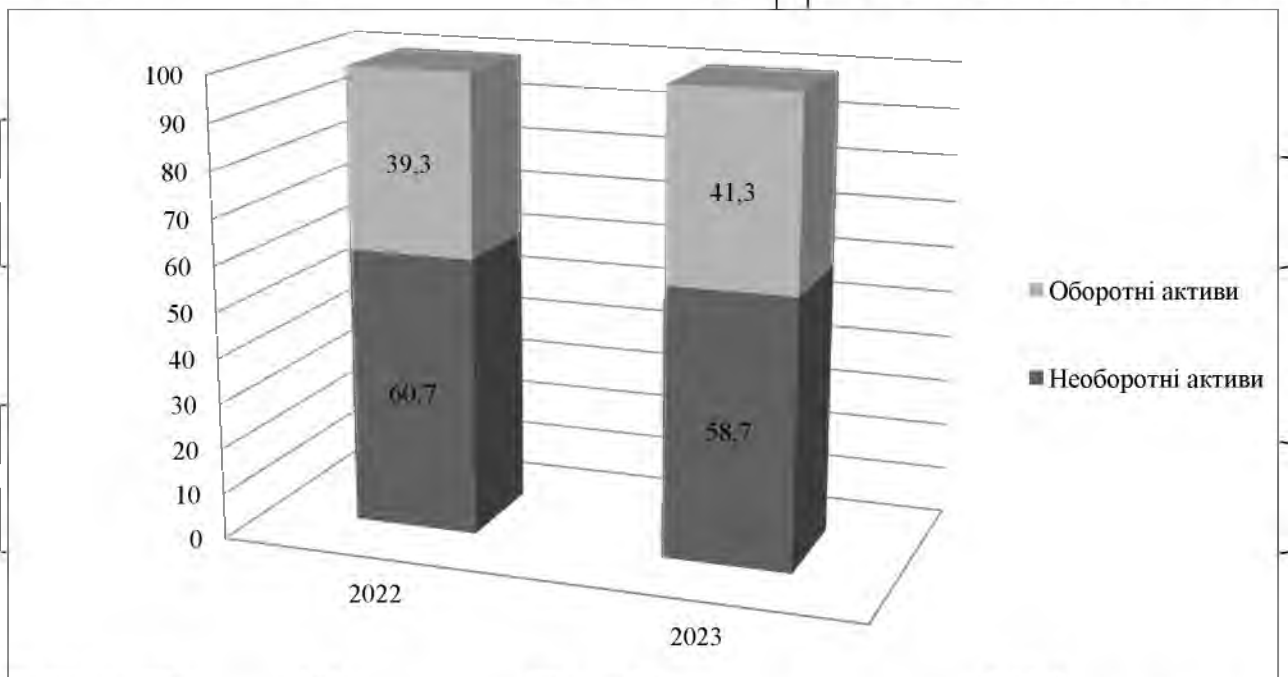

Рис. 3.4. Структура активів підприємства після запропонованих заходів

Запропоновані заходи вплинуть і на структуру джерел фінансування підприємства (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Аналіз динаміки та структури джерел фінансування ТОВ «КС ІМПІОТС» після запропонованих заходів

Тип активів	Поточний рік		Прогноз		Абсолютне відхилення	Темп приросту, %
	млн.грн	питома вага, %	млн.грн	питома вага, %		
Власний капітал	2818,0	78,9	2957,3	71,0	139,3	4,9
Позиковий капітал	207,0	21,1	1207,8	29,0	1000,8	483,5
Усього	3567,7	100	4165,1	100	597,4	16,7

Згідно з таблицею 3.5, частка власного капітал підприємства зменшилася з 78,9% до 71%. Це говорить про те, що підприємство залишається фінансово стійким, тобто незалежним від кредиторів. Причому власний капітал використовується більш ефективно.

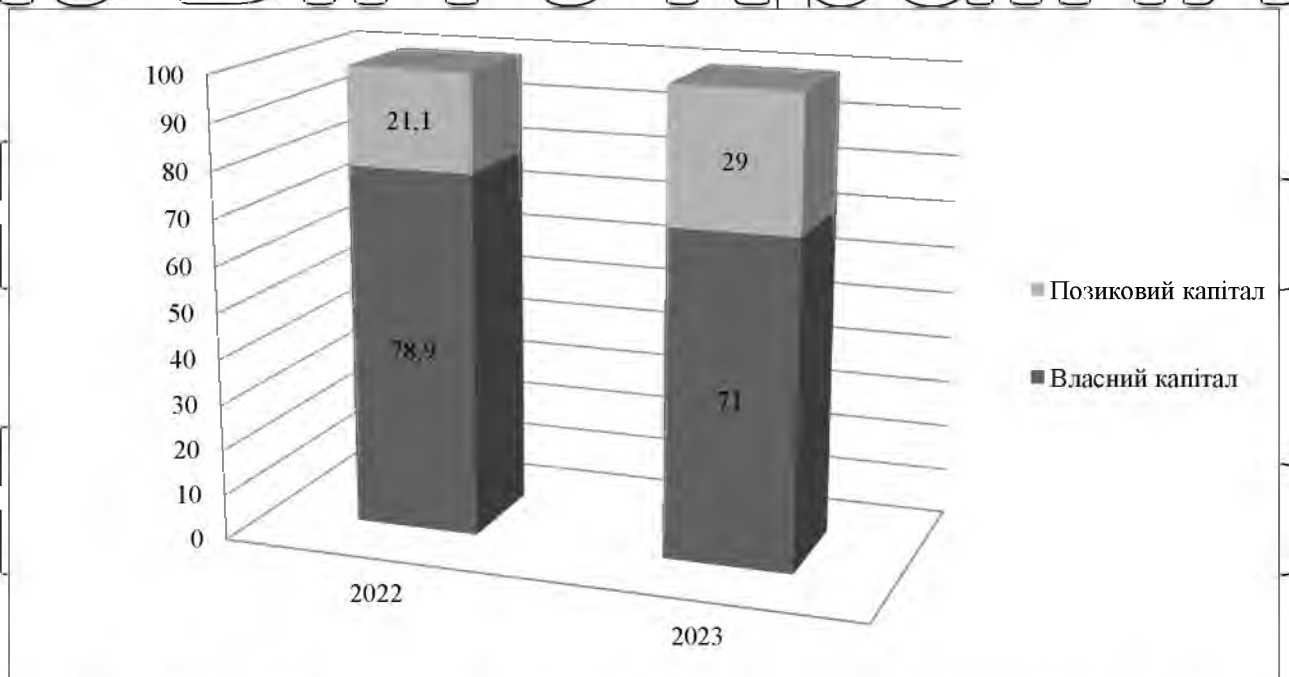

Рис. 3.5. Структура пасивів підприємства після запропонованих заходів

У межах аналізу фінансової стійкості організації було проаналізовано коефіцієнт концентрації власного капіталу, коефіцієнт концентрації позикового капіталу та коефіцієнт співвідношення позикових і власні кошти (рис. 3.6).

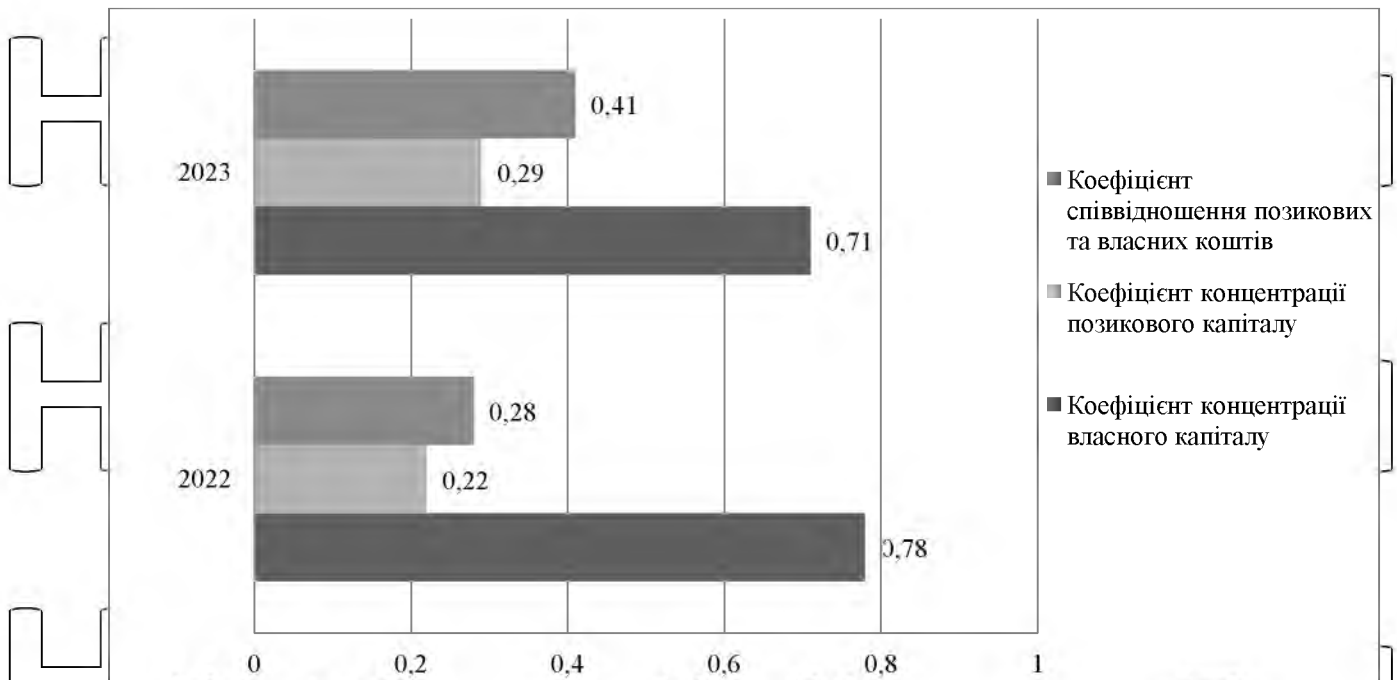

Рис. 3.6. Показники фінансової стійкості ТОВ «КС ІМПТОС» після запропонованих заходів

У результаті аналізу видно, що підприємство зберігає високий рівень фінансової стійкості, при цьому капітал використовується ефективніше. Так, у плановому періоді на 1 грн власні кошти підприємства припадає 41 копійка позикових. Це значення знаходиться в межах норми, тому у підприємства відсутня потенційна небезпека виникнення дефіциту коштів.

Розглянемо, як змінилися показники оборотності ТОВ «КС ІМПТОС» з урахуванням запропонованих заходів. Можна зробити висновок, що запропоновані заходи щодо поліпшення ефективності використання капіталу підприємства призвели до прискорення оборотності сукупних активів на 9%, оборотності власного капіталу на 20%, оборотності поточних активів на 7%, а також до поліпшення оборотності дебіторської заборгованості на 9%. Це сталося за рахунок перевищення темпу приросту виручки над темпами приросту сукупних активів, власного капіталу, поточних активів та дебіторської заборгованості.

Погіршення оборотності запасів на 12%, або 3 дні, а також кредиторської заборгованості на 28%, або на 19 днів, пов'язане з перевищенням темпів

приросту запасів (на 25% щодо 2022 року) та кредиторської заборгованості (на 52% у порівнянні з 2022 роком) над темпом приросту собівартості продукції (на 10% щодо 2022 року). Підприємству вигідніший низький коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, що дозволяє мати залишок неоплаченої кредиторської заборгованості як безкоштовне джерело фінансування власної поточної діяльності. Однак це пов'язано з високими ризиками втрати платоспроможності та ліквідності у разі невчасного погашення дебіторської заборгованості покупцями.

З метою збільшення прибутку у прогностному періоді нами було запропоновано заходи щодо зниження собівартості продукції, а також збільшення виручки, тобто обсягу продажу. Збільшення обсягу продажу на 25% супроводжується збільшенням дебіторської заборгованості на 119,5 млн. грн. Зростання дебіторської заборгованості не завжди оцінюється негативно, а свідчить про підвищення ділової активності підприємства.

Розрахуємо, як вплине на прогностний прибуток зростання дебіторської заборгованості на 25% (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Вихідні дані для проведення аналізу

Показник	Поточний рік	Прогноз	Відхилення
Чистий дохід від реалізації товарів	2018,2	2522,8	504,6
Дебіторська заборгованість	478,0	597,5	119,5
Середня вартість оборотних засобів	1403,7	1636,1	232,4

На підставі проведених розрахунків можна зробити висновок про те, що прискорення оборотності оборотного капіталу у плановому періоді на 0,11 у порівнянні з 2022 роком призведе до незначного зменшення прибутку на 65 тис. грн.

Аналіз впливу оборотності оборотних коштів на їх вивільнення (залучення) показує, що прискорення оборотності оборотного капіталу у плановому періоді на 17 днів порівняно з 2022 роком призведе до їхнього вивільнення на суму 59 тис. грн.

Відобразимо отримані результати рис. 3.7.

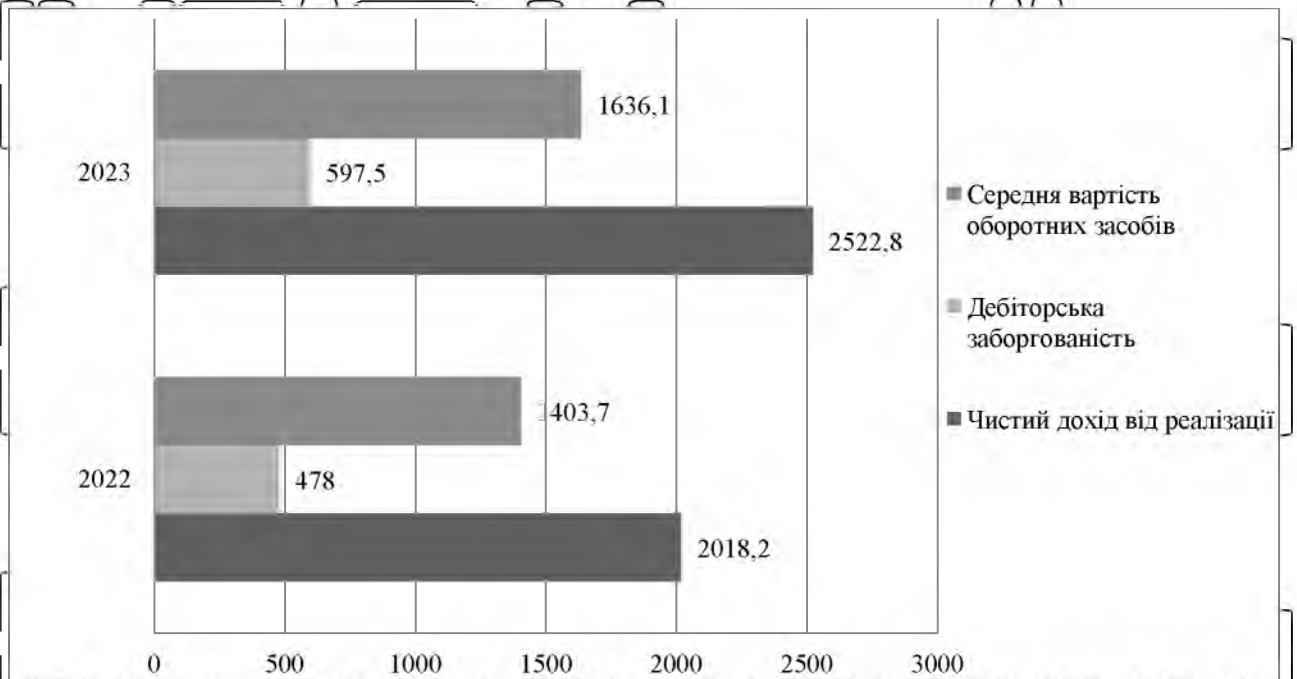

Рис. 3.7. Зміна показників діяльності ТОВ «КС ІМПЮЛС» за рахунок запропонованих заходів

Таким чином, досліджуваному підприємству завдяки нашим рекомендаціям вдасться отримати прибуток від своєї фінансово-господарської діяльності у плановому періоді. Джерелом зростання показника рентабельності може бути впровадження інновацій, що дозволить виробляти новий вид товарів з кращою якістю, освоювати нові ринки збуту продукції, запроваджувати організаційно-управлінські нововведення.

ВИСНОВКИ

НУБІП України

Проведене дослідження дозволило зробити такі висновки.

На основі аналізу наукової літератури було розкрито сутність та завдання управління капіталом підприємства. Капітал виступає основною економічною основою для створення та розвитку підприємства, оскільки він представляє загальну вартість ресурсів, які вкладені в грошові, матеріальні та нематеріальні активи для формування активів підприємства. Капітал – це фінансові ресурси, якими володіє суб'єкт господарювання з метою здійснення діяльності та отримання прибутку. Залежно від джерел утворення капітал ділиться на власний та позиковий. Власний капітал відображає загальну вартість активів, які належать підприємству, на правах власності і використовуються ним для формування конкретної частини його активів.

Позиковий капітал характеризується фінансовими ресурсами або іншою майновою вартістю, що залучаються підприємством на тимчасовій основі для фінансування свого розвитку.

Також аналіз літератури допоміг виявити методичні засади аналізу управління капіталом підприємства. Ефективність діяльності організації залежить від того, якими джерелами вона фінансує свій операційний цикл: якщо ці джерела стійкі, то немає загрози зриву виробничого процесу через їх дефіцит. Аналіз структури пасиву балансу допомагає виявити причини фінансової нестабільності організації, що можуть призвести до її неплатоспроможності. Однією з таких можливих причин може бути високий відсоток позикових коштів (понад 50%) серед джерел фінансування. В економічній літературі зустрічаються різні підходи до методики проведення аналізу власного та позикового капіталу. Практика виділяє шість загальноприйнятих методів, що використовуються у процесі аналізу власного та позикового капіталу. На нашу думку, при розробці методики аналізу капіталу повинен бути застосований системний підхід, що полягає у використанні системи показників.

У роботі було визначено теоретичні підходи та практичний досвід оптимізації управління капіталом. Оптимальна структура капіталу визначається таким співвідношенням власних та позикових коштів, яке забезпечує найбільш ефективний баланс між фінансовою рентабельністю та фінансовою стійкістю підприємства, тобто максимізує ринкову ціну підприємства. Один із механізмів для досягнення оптимальної структури капіталу підприємства є фінансовий леверидж. При сталому диференціалі коефіцієнта фінансового левериджу він виступає основним джерелом як зростання прибутку на власний капітал, так і фінансового ризику втрати цього прибутку. Аналогічно, при сталому коефіцієнті фінансового левериджу позитивна чи негативна зміна його диференціала породжує як зростання прибутку на власний капітал, так і підвищення фінансового ризику втрати цього прибутку. Розуміння механізму впливу фінансового капіталу на рентабельність власного капіталу і рівень фінансового ризику дає змогу ефективно керувати як вартістю, так і структурою капіталу підприємства.

У другому розділі було надано фінансово-економічну характеристику Товариству з обмеженою відповідальністю «КС ІМПОТС». Аналіз основних фінансово-економічних показників діяльності підприємства показав досить гарні результати: ТОВ «КС ІМПОТС» є прибутковим. Показники обсягу реалізації та валового прибутку мають тенденцію до збільшення. STEP-аналіз дав змогу зробити висновок, що в даний час ринок насичений конкурентами, але у ТОВ «КС ІМПОТС» є можливості для збереження своєї частки на ринку при збереженні досягнутого рівня якості послуг, а також поточної цінової політики. ТОВ «КС ІМПОТС» має можливість додатково виділитися на тлі конкурентів при грамотному використанні інструментів маркетингу.

Аналіз складу та структури джерел формування капіталу підприємства показала, що пасиви підприємства ТОВ «КС ІМПОТС» за 2021-2022 рр. зменшилися на 160,1 млн. грн. в результаті зменшення короткострокових зобов'язань на 162,6 млн. грн. При цьому власний капітал збільшився на 2,5 млн. грн., а довгострокові зобов'язання зменшилися на 0,011 млн. грн.

Збільшення власного капіталу обумовлено збільшенням тільки додаткового капіталу на 2,6 млн грн., решта статей власного капіталу за досліджуваний період зменшилася (капітал у дооцінках) або не змінилася (пайовий капітал).

Таким чином, за результатами аналізу капіталу та джерел його формування ТОВ «КС ІМПОТС» можна зробити висновок, що підприємство розвивається і нарощує свій виробничий потенціал, що призводить до росту активів і пасивів.

Оцінка ефективності управління капіталом ТОВ «КС ІМПОТС» дала змогу зробити висновок, що від ефективності використання капіталу та формування доходів підприємства залежать результати його комерційної та фінансової діяльності. Після проведеного аналізу, треба сказати, що на початок 2022 року в 1 грн. пасивів містилося 78 копійок власного капіталу, а на кінець року – 81 коп., на початку року на 1 грн. власного капіталу приходилось 35 коп. позичкового, а на кінець 2022 року – 0,25 коп. На 1 грн. позичкового капіталу на початку року приходилось 2,89 коп. власного капіталу, а на кінець року вже 3,93 коп. В 1 грн. власного капіталу на початок року на фінансування оборотних активів припадало 25 коп., а в кінці цього періоду вже було 31 коп. Отже, фінансова стійкість підприємства загалом може бути оцінена як добра, та з тенденцією до покращення. Також підприємство має достатній об'єм чистих оборотних активів після повного погашення поточних зобов'язань. Таким чином, платоспроможність підприємства можна вважати задовільною з тенденцією до покращення. ТОВ «КС ІМПОТС» є достатньо ліквідним і може перетворювати свої активи на гроші для виконання всіх необхідних платежів у міру настання їх строку. Крім цього, було зроблено висновок, що рівень ризику низький. Прибуток значно перевищує вартість активів, що відображає задовільне функціонування ТОВ «КС ІМПОТС».

На основі проведеного дослідження було визначено напрями оптимізації структури капіталу підприємства та джерел його формування. Для того, щоб побудувати оптимальну структуру капіталу компанії, потрібно вивчити етапи,

методи і, відповідно, завдання фінансової стратегії підприємства. Головним індикатором прийнятності конкретної структури джерел фінансування служить середньозважена ціна капіталу. Розрахунки показали, що при співвідношенні власного і позикового капіталу для ТОВ «КС ІМПОТС» як

70% до 30% середньозважена вартість сукупного капіталу буде мінімальною і значить витрати на залучення фінансових ресурсів будуть мінімальні й прибуток більше.

Для підвищення ефективності використання капіталу підприємства у дослідженні було обгрунтовано заходи щодо підвищення ефективності управління капіталом підприємства: підвищення інвестиційної та ділової активності підприємства, а також активізація роботи з повернення дебіторської заборгованості, збільшення обсягу продажів, стимулювання попиту, збільшення продуктивності праці з метою зниження собівартості послуг, а також пропозиція про використання зворотного лізингу як альтернативи банківському кредиту.

Проведена оцінка економічної ефективності запропонованих заходів показала, що завдяки запропонованим заходам щодо зменшення дебіторської заборгованості вдасться знизити її приріст до 15% замість 25%. За умови реалізації на практиці описаних раніше заходів щодо зниження витрат підприємству вдасться знизити собівартість і вона зростатиме меншими темпами, ніж виручка, тобто на 10% замість 25%. досліджуваному підприємству завдяки нашим рекомендаціям вдасться отримати прибуток від своєї фінансово-господарської діяльності у плановому періоді. Джерелом зростання показника рентабельності може бути впровадження інновацій, що дозволить виробляти новий вид товарів з кращою якістю, освоювати нові ринки збуту продукції, запроваджувати організаційно-управлінські нововведення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз і контроль в системі управління капіталом підприємства : монографія / Є.В. Мних, А.Д. Бутко, О.Ю. Большакова та ін. К. : КНТЕУ, 2005. 232 с.
2. Баліцька В.В. Капітал підприємств України: тенденції пріоритети. К.: Ін-т екон. та прогнозув, 2007. 480 с.
3. Безкоровайна Л.В. Особливості обліку власного капіталу на підприємствах. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 4. С. 950–954.
4. Біла О.Г. Фінансове планування і фінансова стабільність підприємств. *Фінанси України*. 2007. № 4. С.112-119.
5. Бланк І.А. Управління формуванням капіталу. К.: Ніка-Центр. 2008. 510 с.
6. Брігхем Є.Ф. Основи фінансового менеджменту / пер. з англ. Київ: Молодь, 1997. 1000 с.
7. Бровко Л.І., Капуш О.В. Етапи управління капіталом підприємства в умовах нестабільності. *Молодий вчений*. 2015. № 12 (27). С 127–130.
8. Воробйов Ю.М. Особливості формування фінансового капіталу підприємств. *Фінанси підприємства*. 2002. №2.
9. Гарнер Д., Оуэн Р., Конвей Р. Привлечение капитала / пер. с англ. М., 1998. 464 с.
10. Гончаров С. М., Кушнір Н. Б. Тлумачний словник економіста / за ред. проф. С. М. Гончарова. К.: Центр учбової літератури, 2009. 264 с.
11. Горячук В.Ф., Назаренко Ю.А. Поняття «прихований капітал» в контексті капіталізації підприємства. *Теорія та практика державного управління: зб. наук. праць*. 2017. Вип. 4 (59). С. 71-76.
12. Джемжула В.В., Спіфанова І.Ю. Залучені джерела у фінансуванні інноваційної діяльності підприємств. *Економічний аналіз : зб. наук. праць*. 2015. Т. 21. № 2. С. 69–74.

13. Дмитрук В. О., Максимець Ю. В. Сутність категорії «капітал підприємства» відповідно до сучасних досліджень в цій сфері. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка» 2020. №5 URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2020/104.pdf.

14. Домбровська С. О. Структура капіталу підприємства: сучні проблеми та парадигма розвитку: монографія. Харків. «Ліса плюс» 2020. 256 с.

15. Дорошенко І. Сучасні теоретичні концепції розвитку фінансових ринків капіталу. *Фондовый рынок*. 2009. № 35. С. 24-32.

16. Спіфалова І.Ю. Власний капітал у системі фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємств. *Проблеми економіки*. 2016. № 6. С. 239–244.

17. Єріс Л.М. Оптимізація джерел фінансування діяльності підприємств. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України*. 2002. №3. С.151-154.

18. Загородній А. П. Капітал підприємства: формування та реалізація: монографія. Львів : ЗУКЦ, НВФ Біарп, 2011. 224 с.

19. Закрепа А. В. Ключові проблеми формування та ефективного використання економічного капіталу банку. *Економічний вісник університету*. 2015. Вип. 27(1). С. 168-173.

20. Зборовська Ю. О. Капітал підприємства: теоретичні аспекти визначення суті капіталу. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2007. № 7 - 8. С. 35 - 38.

21. Івченко Л. В., Удовик Н. Л. Власний капітал: джерела формування та функції. *Молодий вчений* 2016. № 1 (28). Частина 1. С. 55 – 59.

22. Капіталізація економіки України / За ред. акад. НАН України В.М. Гейця, д-ра екон. наук А.А. Гриценка. К.: Ін-т екон. та прогноз., 2007. 220 с.

23. Катан Л. І. Фінансові ресурси підприємства та особливості їх формування. *Вісник Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету*. 2014. № 6. С. 38 – 44.

24. Катан Д.І., Бровко Л.І., Дуброва Н.П. Фінансовий менеджмент навч. посібник. Суми: «Довкілля», 2009. 184 с.

25. Кірейцев Г.Г. Фінансовий менеджмент. К.: ЦУЛ, 2002. 496 с.

26. Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. Фінансовий менеджмент: підруч. К.: ЦНЛ, 2006. 520 с.

27. Кремень В. М. Теоретичні засади управління капіталом підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2020. № 11. С. 19- 22.

28. Куц Л.Л. Капітал підприємства: формування та використання. Опорний конспект лекцій. Тернопіль, ТНЕУ, 2012. 114 с.

29. Кучменко В.О. Економічна сутність поняття капіталу підприємства та його структури. *Економічний вісник університету*. 2017. Вип. 33(1). С. 232–237.

30. Кучменко В.О., Івченко Н.С. Формування механізму управління капіталом підприємства. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2017. Вип. 786. С. 76–82.

31. Кушнір С.О., Вернидуб М.Ю. Особливості формування власного капіталу комерційних банків в Україні. *Молодий вчений*. 2016. № 4(31) квітень. С. 104–109.

32. Лемківський Л. М. Управління капіталом підприємства. *Фінанси України*, 2010. № 7. С. 17–22.

33. Липская А.О. Основные подходы к определению "собственный капитал" как учётной категории. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2015. Вип. 11. С. 287—292.

34. Лубкей Н. П. Теоретичні засади управління капіталом підприємства. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2019. Вип. 1. №1. С. 38-45.

35. Макконнелл К. Р., Брю С. Л., Флинн Ш. М. Экономика. Принципы, проблемы и политика /пер. с англ. М. : ИНФРА-М, 2011. 1009 с.

36. Максимова В.Ф. Бухгалтерський облік: підручник для студ. вищих навч. закл. спец. 6.050400 "Облік і аудит". Одеса: ОНЕУ, 2012. 670 с.

37. Маркова Т.Д., Володіна О.П. Власний капітал: підходи до його визначення, класифікації та його структур. *Економіка харчової промисловості*. 2019. Т. 11. Вип. 2. С. 31–37.

38. Маркс К. Капитал. Критика политической экономии / пер. с нем. М.: Эксмо, 2012. 495 с.

39. Маршалл А. Принципы экономической науки / пер. с англ. М.: Прогресс, 1993. 565 с.

40. Мельник Л.М. Конкретизація понять капіталізації підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009. № 4. Т. 3. С. 24-29.

41. Мельничук М.Ю. Достатність капіталу як характеристика фінансової стійкості банку. *Економічні науки*. 2015. № 1. С. 43–49.

42. Мельник М.А. Економічні методи управління капіталом підприємства. *Вісник східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2014. № 1(208). С. 94–97.

43. Міщенко Н.В., Мареха І. С. Механізм формування оптимальної структури фінансового капіталу в системі забезпечення стійкого розвитку підприємства. *Вісник Сумського державного університету*. 2010. № 1. С. 7-14.

44. Ногіна С., Шумікін С., Костянян С. Аналіз структури і функцій власного капіталу підприємства. *Економічний аналіз*. 2012. Вип. 10. Ч. 3. С. 346–349.

45. Олександренко І.В. Управління власним капіталом підприємства. *Економічний форум*. 2016. № 3. С. 211–216.

46. Пастернак-Таранушенко Г., Рожок В. Капитал: как его получить и использовать в Украине : практическое пособие. К. : ЦУЛ, 2003. 722 с.

47. Погріщук Г. Б., Волощук Р. Є. Власний капітал підприємства: сутність і особливості формування в Україні. *Економіка та держава*. 2020. № 7. С. 16–23.

48. Поддєрьогін А.М. Фінансовий менеджмент: підручник. К.: КНЕУ, 2008. 536 с.

49. Подольська В.О., Яріш О.В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2007. 202 с.

50. Пономарьов Д.Е. Капітал підприємства: сутність та аналіз формування і використання. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 5. С. 53–58.

51. Рубаха М.В., Овчар О.А. Теоретичні аспекти політики управління власним капіталом підприємства. *Вісник Одеського національного університету*. 2015. Т. 20. Вип. 3. С. 142–145.

52. Рудика В.І., Сукрушева Г.О., Гонтар Т.Ю. Теоретична сутність категорії "власний капітал підприємства". *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 17. С. 436–439.

53. Селезнев В.В. Основы рыночной экономики Украины: учеб. пособ. К.: А.С.К., 2002. 656 с.

54. Слав'юк Р. А. Капітал підприємств і банків: теоретичні основи формування та управління: монографія. К.: ДВНЗ «Університет банківської справи», 2016. 330 с.

55. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / пер. с англ. М.: Эксмо, 2007. 960 с.

56. Сопко В. В. Бухгалтерський облік капіталу підприємства: Навч. посіб. К.: КНЕУ, 2006. 526 с.

57. Столяров В.Ф. Основи і фактори формування структури фінансового капіталу підприємств. *Економічний вісник Донбасу*. 2016. № 2 (44). С. 87-94.

58. Сыч О.А., Мицишин И.Р. Финансовая безопасность банковской системы Украины. Collection of scientific articles of International Scientific Conference «Matters of relevance in economy, law and studies in 2013». Kaunas, 2013. P. 182-185.

59. Ткаченко Є., Яришко О., Романова Ю. Капітал банку: теоретичні засади визначення його сутності. *Економічний аналіз*. 2013. Вип. 12 (2). С. 102–105.

60. Фінансово-економічний словник : словник-довідник / кол. авт. : Юнін О. С., Круглова О. О., Савельєва М. О. та ін. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2018. 164 с.

61. Фролова Л. В. Капітал підприємства: формування та використання: навч. посіб. Донецьк: ДонНУЕТ, 2011. 121 с.

62. Харчук С. А. Сучасні проблеми управління капіталом підприємства та шляхи їх вирішення. *Економіка та держава*. 2015. № 6. С. 110–114.

63. Чемчикаленко Р. А., Коваль Е. В. Особливості формування оптимальної структури капіталу підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. № 22. С. 855–859.

64. Черемісова Т. А. Подальше дослідження економічної сутності капіталу, його видів та функціональної ролі у діяльності підприємства. URL: http://www.nbuu.gov.ua/portal/soc_gum/znpchdtu/2008_21_1/articles/Pitanya_econom/32_Cheremisova.pdf.

65. Шевчук Н. Капітал підприємства : формування та ефективність функціонування. *Ринок цінних паперів України*. 2013. № 5 С. 39–43.

66. Школьник І. О. Теоретичні підходи до трактування поняття капіталу підприємства та його структури на сучасному етапі розвитку науки. *Інноваційна економіка. Всеукраїнський науково-виробничий журнал*. 2012. № 4 (30). С. 24–28.

67. Шура Н. О., Шатило М. В. Європейський погляд на категорію "власний капітал" підприємства та його складові. *Агросвіт*. 2015. № 7. С. 50–54.

68. Щербань О. Д., Невдачина О. І. Теоретичні аспекти визначення сутності та структури капіталу підприємства. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Випуск 3(14). С. 284–289.

69. Юшко С. В., Лугова А. А. Критичний аналіз економічної сутності поняття «капітал підприємства». *Вісник економіки, транспорту і промисловості*. 2011. № 36. С. 234–238.

70. Яремко І. Й. Управління капіталом підприємства : економічний і фінансовий інструментарій : монографія / І. Й. Яремко. – Львів : Каменяр, 2006. 176 с.

71. Arens Alvin A. Auditing and assurance services: an integral approach. – Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Prentice Hall, 2008.

72. Sekyung Oh., Kim W.S. Growth opportunities and trade credit: evidence from Chinese listed firms. *Applied Economics*. 2016. № 56. P. 437-447.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ДОДАТКИ

НУБІП України

Додаток А

Баланс на 31.12.2022 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	184860	179569
первісна вартість	1001	211997	207822
накопичена амортизація	1002	27137	28293
Незавершені капітальні інвестиції	1005	187499	129131
Основні засоби:	1010	1784296	1834909
первісна вартість	1011	4722102	4818293
знос	1012	2937806	2983384
Довгострокова ДЗ	1040	20061	20417
Інші необоротні активи	1090	00	-
Усього за розділом I	1095	2176716	2164026
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	290258	269763
Виробничі запаси	1101	287427	268560
Товари	1104	2831	1203
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	84548	104898
Дебіторська заборгованість за розрахунками за виданими авансами	1130	30624	20647
з бюджетом	1135	63061	48761
ДЗ за розрахунками з нарахованих доходів	1140	1614	1063
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	302889	302610
Гроші та їх еквіваленти	1165	721610	621897
Готівка	1166	20	28
Рахунки в банках	1167	721590	621869
Витрати майбутніх періодів	1170	19966	20948
Інші оборотні активи	1190	36504	13115
Усього за розділом II	1195	1551074	1403702
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	3727790	3567728

Насив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	415600	415600
Капітал у дооцінках	1405	380933	380874
Додатковий капітал	1410	1974844	1977480
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	44088	44088
Усього за розділом I	1495	2815465	2818002
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Усього за розділом II	1595	542708	542697-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість:	1610	-	-
за товари, роботи, послуги	1615	234239	74809
за розрахунками з бюджетом	1620	31039	57040
за розрахунками зі страхування	1625	9252	8086
за розрахунками з оплати праці	1630	32193	29378
Поточна КЗ за одержаними авансами	1635	85	170
Поточні забезпечення	1660	44742	18971
Інші поточні зобов'язання	1690	18067	18575
Усього за розділом III	1695	369617	207029
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	3727790	3567728

Баланс на 31.12.2021 р.

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	18362	184860
первісна вартість	1001	41323	211997

накопичена амортизація	1002	22961	27137
Незавершені капітальні інвестиції	1005	111511	187499
Основні засоби:	1010	1665884	1784296
первісна вартість	1011	4448676	4722102
знос	1012	2782792	2937806
Довгострокова ДЗ	1040	20205	20061
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	1815962	2176716
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	261541	290258
Виробничі запаси	1101	238546	287427
Товари	1104	2995	2831
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	120938	84548
Дебіторська заборгованість за розрахунками за виданими авансами з бюджетом	1130	54582	30624
ДЗ за розрахунками з нарахованих доходів	1135	80953	63061
Інша поточна дебіторська заборгованість	1140	4087	1614
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	5955	302889
Гроші та їх еквіваленти	1165	837730	721610
Готівка	1166	26	20
Рахунки в банках	1167	837704	721590
Витрати майбутніх періодів	1170	27768	19966
Інші оборотні активи	1190	25544	36504
Усього за розділом II	1195	1419098	1551074
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	00	-
Баланс	1300	3235060	3727790
Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	415600	415600
Капітал у дооцінках	1405	401300	380933
Додатковий капітал	1410	1574902	1974844
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	35720	44088
Усього за розділом I	1495	2427522	2815465
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	548250	542708

Усього за розділом II	1595	548250	542708
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість:	1610	-	-
за товари, роботи, послуги	1615	93437	234239
за розрахунками з бюджетом	1620	10082	31039
за розрахунками зі страхування	1625	8876	9252
за розрахунками з оплати праці	1630	31868	32193
Поточна КЗ за одержаними авансами	1635	14026	85
Поточні забезпечення	1660	83668	44742
Інші поточні зобов'язання	1690	17331	18067
Усього за розділом III	1695	259288	369617
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	3235060	3727790

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

Групи активів та пасивів балансу підприємства

Група активів (млн. грн.)				Група пасивів (тис. грн.)			
	2019 р.	2020 р.	2021 р.		2019 р.	2020 р.	2021 р.
A1	2279,2	2734,6	2192,3	П1	2732,4	2687,3	5025,9
A2	1954,7	2080,1	3289	П2	748	748	847
A3	3924,8	3202,1	3423,2	П3	0	1644,5	1406,9
A4	7618,6	11060,5	15299,9	П4	12114,3	13769,8	16736,5
Баланс	15777,3	19077,3	24204,4	Баланс	15777,3	19077,3	24204,4

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України